

SENTENCE OBJAVLJENE U ČASOPISU „SUDSKA PRAKSA DOMAĆA I STRANA“, KOJE SU NAPISANE U TOKU 2020. GODINE

PRILOZI ZA ČASOPIS SUDSKA PRAKSA, 03.03.2020.

Prilog broj 1.:

PENZIJE

Obustava isplate penzije korisnicima koji ponovo zasnuju radni odnos

Član 116. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju ("Službene novine Federacije BiH", br. 13/18)

OBUSTAVOM ISPLATE PENZIJE ZA VRIJEME TRAJANJA PONOVOG OSIGURANJA, KORISNIKU KOJI, NAKON OSTVARIVANJA PRAVA NA PENZIJU, PONOVO STEKNE STATUS OSIGURANIKA U OBAVEZOM OSIGURANJU, POVREĐUJE SE PRAVO NA IMOVINU.

Iz obrazloženja:

„Iz sadržaja spisa upravnog predmeta slijedi da je osporenim aktom odbijena kao neosnovana žalba tužioca izjavljena protiv prvostepenog rješenja, kojim je riješeno da tužiocu, počev od 01.03.2018. godine, prestaje pravo na isplatu starosne penzije.

Iz činjenica predmeta slijedi: da je tužilac, na osnovu ranijeg rješenja prvostepenog organa, ostvario pravo na starosnu penziju u iznosu, počev od 01.01.2009. godine; da je prvostepeni organ, prije donošenja predmetnog rješenja, jedino utvrdio činjenicu da se tužilac „... nalazi u statusu osiguranika u obaveznom osiguranju“.

Na osnovu ovako utvrđenog činjeničnog stanja prvostepeni organ je odlučio kao u izreci prvostepenog rješenja, pozivajući se na odredbe člana 116. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju ("Službene novine Federacije BiH", br. 13/18).

Protiv prvostepenog rješenja tužilac je izjavio žalbu tuženom, koji je, osporenim aktom žalbu odbio kao neosnovanu, nalazeći da je prvostepeni akt u svemu pravilan i zakonit.

Imajući u vidu izloženo, sud je ocijenio da je u konkretnom slučaju materijalno pravo nepravilno primjenjeno.

Odredbama člana 116. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju ("Službene novine Federacije BiH", br. 13/18), koji je stupio na snagu dana 01.03.2018. godine, propisano je:

Član 116.

(Obustava isplate u slučaju sticanja statusa osiguranika u obaveznom osiguranju)

Korisniku penzije koji u skladu sa ovim zakonom stekne status osiguranika u obaveznom osiguranju, izuzev osiguranika iz člana 12. tač. c), d), e) i f) ovog zakona, isplata penzije se obustavlja za period trajanja osiguranja.

Međutim, sud smatra da su citirane zakonske odredbe neprimjenjive.

Naime, odredbama člana II-1.,2. i 6. Ustava Bosne i Hercegovine, propisano je:

Ljudska prava i osnovne slobode

1. Ljudska prava

Bosna i Hercegovina i oba entiteta će osigurati najviši nivo međunarodno priznatih ljudskih prava i osnovnih sloboda. U tu svrhu postoji Komisija za ljudska prava za Bosnu i Hercegovinu, kao što je predviđeno u Aneksu 6 Opšteg okvirnog sporazuma.

2. Međunarodni standardi

Prava i slobode predviđeni u Evropskoj konvenciji za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda i u njenim protokolima se direktno primjenjuju u Bosni i Hercegovini. Ovi akti imaju prioritet nad svim ostalim zakonima.

6. Implementacija

Bosna i Hercegovina, i svi sudovi, ustanove, organi vlasti, te organi kojima posredno rukovode entiteta ili koji djeluju unutar entiteta podvrgnuti su, odnosno primjenjuju ljudska prava i osnovne slobode na koje je ukazano u stavu 2.

S druge strane, odredbama člana II-A-6. Ustava Federacije BiH propisano je: Svi sudovi, organi uprave, institucije koje vrše javna ovlaštenja i drugi organi federalne vlasti primjenjivaće i poštovati prava i slobode predviđene u aktima navedenim u Aneksu.

Iz sadržaja citiranih odredaba oba Ustava jasno proizilazi da su ne samo sudovi, nego i organi uprave i druga tijela sa javnim ovlaštenjima dužni da, u postupcima koje vode, štite ljudska prava i osnovne slobode koja su zaštićena tim Ustavima i Evropskom konvencijom o ljudskim pravima, jer se Evropska konvencija o ljudskim pravima i njeni protokoli direktno primjenjuju u Bosni i Hercegovini, i imaju prioritet nad svim ostalim zakonima, zbog čega, u pogledu ljudskih prava Evropska konvencija predstavlja najviši domaći materijalni i procesni zakon unutar Bosne i Hercegovine.

Ovakav zaključak proizilazi ne samo iz citiranih ustavnih odredaba nego i iz sadržaja odluke koju je Ustavni sud Bosne i Hercegovine u plenarnom sazivu, donio na sjednici održanoj 24.05.2013. godine, u predmetu broj AP-369/10.

U tački 34. te odluke Ustavni sud je posebno istakao:

34. Ustavni sud pri tome podsjeća da se, u smislu odredbe člana II/2. Ustava Bosne i Hercegovine, prava i slobode predviđeni u Evropskoj konvenciji i u njenim protokolima direktno primjenjuju u Bosni i Hercegovini, te da imaju prioritet nad svim ostalim zakonima. U konkretnom slučaju, prema mišljenju Ustavnog suda, redovni sudovi su propustili da primijene ustavne odredbe koje ukazuju na prioritet primjene Evropske konvencije i njenih protokola u odnosu na bilo koji drugi zakon. Dakle, redovni sudovi, prilikom odlučivanja o tužbenim zahtjevima, imaju ustavnu obavezu da primijene međunarodne standarde za zaštitu ljudskih prava i sloboda, što je u konkretnom slučaju izostalo.

Iz sadržaja citirane tačke navedene odluke Ustavnog suda Bosne i Hercegovine jasno proizilazi da redovni sudovi, prilikom odlučivanja o tužbenim zahtjevima, imaju ustavnu obavezu da, u slučaju kada ocijene da postoji sukob između domaćeg zakonskog ili podzakonskog akta sa Evropskom konvencijom i njenim protokolima, primijene tu Konvenciju, odnosno međunarodne standarde za zaštitu ljudskih prava i sloboda.

Pored toga, u odluci o dopustivosti broj 12/18, od 27.09.2018. godine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine“ broj 76/18), Ustavni sud Bosne i Hercegovine je, u tački 15., izrazio stav da obaveza redovnih sudova da direktno primjenjuju Evropsku konvenciju postoji prilikom odlučivanja u svakom konkretnom predmetu.

Pošto istu ustavnu obavezu prema naprijed citiranim odredbama Ustava BiH i Ustava Federacije BiH, pored redovnih sudova, imaju i druga tijela sa javnim ovlaštenjima, ovaj sud smatra da su i prvostepeni organ i tužena strana dužni prilikom vođenja postupka, između ostalog, voditi računa i o tome da li se odredbama člana 116. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju ("Službene novine Federacije BiH", br.

13/18), povređuje pravo osiguranika na imovinu, koje je zaštićeno odredbama člana 1. Prvog protokola uz Evropsku konvenciju o ljudskim pravima, kojima je propisano:

Član 1.

Zaštita imovine

Svako fizičko ili pravno lice ima pravo na neometano uživanje svoje imovine. Niko ne može biti lišen svoje imovine, osim u javnom interesu i pod uslovima predviđenim zakonom i opštim načelima međunarodnog prava.

Prethodne odredbe, međutim, ni na koji način ne utiču na pravo države da primjenjuje takve zakone koje smatra potrebnim da bi nadzirala korištenje imovine u skladu s opštim interesima ili da bi osigurala naplatu poreza ili drugih doprinosa ili kazni.

Vežano za primjenu odredaba člana 1. Prvog protokola uz Evropsku konvenciju o ljudskim pravima, kao i drugih te Konvencije kojima se štite osnovna ljudska prava predviđena tim međunarodnim aktom, sud takođe ističe da su, shodno praksi Evropskog suda za ljudska prava u Strazburu, svi domaći sudovi, prije odlučivanja u bilo kom predmetu dužni, direktnom primjenom Evropske konvencije i njenih protokola najprije ispitati:

1. Da li su neki postupak/pravo/obaveza/sankcija zasnovani na konkretnom zakonu?
2. Da li je taj zakon legitiman (tj. da li je donesen od strane ovlaštenog donosioca)?
3. Da li taj zakon slijedi legitiman javni interes?
4. Da li primjena tog zakona zadovoljava princip adekvatnosti javnog interesa?
5. Da li primjena tog zakona zadovoljava princip proporcionalnosti javnog i pojedinačnog interesa?

Tek nakon takvog testiranja domaćeg pozitivnog prava (zakona i podzakonskih akata), ukoliko dobije pozitivne odgovore na sva navedena pitanja, sudovi mogu primjeniti neki konkretni propis, dok negativan odgovor na bilo koje od tih pitanja, uskraćuje mogućnost konkretne primjene takvog zakona ili podzakonskog akta.

U konkretnom slučaju, uskraćivanje prava tužioca i drugih osiguranika na koje se odnose odredbe člana 116. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju ("Službene novine Federacije BiH", br. 13/18), zasnovano je na zakonu, koji je legitiman, jer je donesen od strane ovlaštenog donosioca, iz čega dalje slijedi da je odgovor na prava dva pitanja kojima se testira domaće pravo pozitivan.

Ukoliko je javni interes donošenja spornih zakonskih odredaba bio socijalna pravda i ekonomsko blagostanje države, tada bi se to moglo smatrati legitimnim javnim interesom.

Iako iz sadržaja spornih odredaba nije vidljivo iz kojih razloga su one donesene, sud smatra da se njihovom primjenom ne bi postigla socijalna pravda, nego socijalna nepravda, budući da bi se sredstva neisplaćenih penzija osiguranika koji su ponovo zasnovali radni odnos, bez pravednog osnova prelila drugim osiguranicima.

Što se tiče drugog legitimnog cilja - ekonomskog blagostanje države, sud cijeni da primjenom spornih odredaba ni taj javni interes ne bi mogao biti zadovoljen, budući da se radi o jako malom broju korisnika penzija, tako da njihove neisplaćene penzije sigurno ne bi mogle doprinijeti takvom cilju.

Dalje, sud smatra da je odgovor na oba preostala pitanja (pitanja pod brojem 4. i 5.) u konkretnom slučaju negativan, budući da se uskraćivanjem prava na isplatu penzije osiguranika, u slučaju kada nakon sticanja prava na penziju steknu status osiguranika u obaveznom osiguranju, ne slijedi bilo koji legitiman javni interes.

Pored toga, čak i u slučaju da se uskraćivanjem prava na isplatu penzije osiguranika, u takvom slijedi neki konkretan legitiman javni interes, sud smatra da

slijeđenje takvog javnog interesa, iz naprijed navedenih razloga, ne bi zadovoljilo princip adekvatnosti javnog interesa, a posebno da ne bi zadovoljilo princip proporcionalnosti javnog i pojedinačnog interesa, budući da bi osiguranici koji su iz svojih bruto i neto plata godinama izdvajali obavezne doprinose za penzijsko i invalidsko osiguranje, bez dovoljno opravdanog razloga, ostali uskraćeni za isplatu svojih zarađenih penzija.

S tim u vezi, ovaj sud napominje da je Četvrto odjeljenje Evropskog suda za ljudska prava u Strazburu, odlučujući u sličnom predmetu Lakičević i drugi protiv Crne Gore i Srbije (predstavke br. 27458/06, 37205/06, 37207/06 i 33604/07), dana 22.11.2011. godine, donio presudu kojom je, u tački 72., ocijenio da su fizička lica koja su bila podnosioci predstavki u tom predmetu, bili prisiljeni da podnesu pretjerano veliki i nesrazmjerni teret.

Iz činjenica predmeta navedenih predstavki vidljivo je da su u periodu između novembra 1989. godine i juna 2002. godine, podnosioci predstavki zatvorili svoje privatne advokatske kancelarije i predali dokumentaciju potrebnu za odlazak u penziju, a da je između avgusta 1990. godine i septembra 2002. godine, tadašnji Republički fond penzijskog i invalidskog osiguranja Srbije i Crne Gore utvrdio njihova prava na starosnu i invalidsku penziju kao i tačan iznos njihovih penzija, s tim da su, u periodu između aprila 1996. i juna 2002. godine, podnosioci predstavki ponovo otvorili svoje advokatske kancelarije, ali sa skraćenim radnim vremenom, nakon čega, u toku 2004. i 2005. godine, na bazi sličnih izmjena zakona o penzijskom osiguranju kao i u predmetnom slučaju (član 112. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju iz 2003. godine), pomenuti Penzijski fond Srbije i Crne Gore obustavlja isplatu penzija svim podnosiocima predstavki, dok ne prestanu da obavljaju svoju profesionalnu djelatnost.

Istina, u tački 68. iste presude, Evropski sud je naveo da, iako Vlada nije predala dokumentaciju kojom bi potvrdili da je ova mjera bila korisna, Sud može da prihvati da su ciljevi koje je država željela postići bili socijalna pravda i ekonomsko blagostanje države, što i po shvatanju ovog suda, u principu, odnosno generalno gledano, jesu legitimni ciljevi, ali ovaj sud iz naprijed navedenih razloga smatra da, u konkretnom slučaju, kako je već naprijed navedeno, sporne zakonske odredbe ipak ne slijede nijedan konkretan i dovoljno legitiman javni interes, kojim bi se razumno opravdalo uskraćivanje isplate zarađene penzije.

Na kraju, ovaj sud posebno ističe da je Ustavni sud Federacije Bosne i Hercegovine, presudom broj U-36/18, od 12.11.2019. godine ("Službene novine Federacije BiH", broj: 93/19), utvrdio da sporni član 116. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju nije u skladu sa Ustavom Federacije Bosne i Hercegovine.

U istoj presudi, Ustavni sud je naveo da je u rješavanju ovog predmeta imao u vidu i činjenice da se pravo na penziju utvrđuje pravosnažnim odlukama nadležnih organa, da su prava iz penzijskog i invalidskog osiguranju neotuđiva, lična i materijalna prava koja se ne mogu prenijeti na drugoga, koja ne mogu se naslijeđivati i koja ne mogu zastariti, da je nesporno da, prema sudskoj praksi Evropskog suda za ljudska prava, što je potvrđeno i odlukama Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, kao i praksom Ustavnog suda Republike Srpske, penzija spada u stečena prava imovinskog karaktera, te da takva imovinska prava spadaju pod opseg ispitivanja i zaštite u vezi s pravom na imovinu iz člana 1. Protokola 1. uz Evropsku konvenciju o ljudskim pravima, zbog čega je Ustavni sud u rješavanju konkretne ustavnopravne stvari pošao od prava i sloboda utvrđenih u članu II.A.2.(1) k) Ustava Federacije Bosne i Hercegovine, te međunarodnih instrumenata za zaštitu ljudskih prava i sloboda, koje čine sastavni dio Ustava Federacije Bosne i Hercegovine.

Ustavni sud Federacije je takođe istakao da su izuzeci od opšteg pravila o pravu na imovinu definisani na način da niko ne može biti lišen svoje imovine osim u javnom interesu i pod uslovima predviđenim zakonom i opštim načelima međunarodnog prava, kao i da ove odredbe ni na koji način ne utiču na pravo države da primjenjuje zakone koje smatra potrebitim za reguliranje korištenja imovine u skladu sa opštim interesima ili da bi osigurala naplatu poreza i drugih dažbina ili kazni, ali da je Ustavni sud, prije svega, imao u vidu pravnu prirodu prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja, kao i činjenicu da se radi o pravima stečenim pod zakonski propisanim uslovima, te da obim prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja zavisi od dužine penzijskog staža osiguranika i visine plate i osnovica osiguranja na koje je plaćan doprinos za penzijsko i invalidsko osiguranje, a da se osporenom odredbom Zakona, kojom se propisuje obustava isplate penzije u slučaju sticanja statusa osiguranika u obaveznom osiguranju, neproporcionalno i neopravdano, bez utemeljenja u eventualnom opravdanom javnom interesu, zakonodavac umiješao, odnosno ograničio neometano uživanje tog prava na stečenu imovinu (penziju), i na taj način, u suštini, derogirao stečeno pravo fizičke osobe na neometano uživanje imovine, što nije u skladu sa Ustavom Federacije Bosne i Hercegovine i Evropskom konvencijom o zaštiti ljudskih prava i temeljnih sloboda, zbog čega taj suda smatra da se u konkretnom slučaju, zakonodavac ne može pozivati na izuzetke od opšteg pravila da svako ima pravo na neometano uživanje svoje imovine, jer ne postoji utvrđen javni interes koji bi eventualno opravdavao derogiranje ovog stečenog prava.

Stoga, cijeneći činjenice u ovom predmetu, sud smatra da bi doslijedna primjena odredaba člana 116. predmetnog Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju dovela do povrede prava tužioca na imovinu, i da, iz tog razloga, nema mjesta njihovoj primjeni, budući da bi se time povrijedile odredbe Ustava Bosne i Hercegovine, Ustava Federacije BiH i Protokola 1. uz Evropsku konvenciju o ljudskim pravima, zbog čega sud smatra da primjena tih odredaba u konkretnom slučaju predstavlja nedostatak u pravilnoj primjeni materijalnog prava, zbog kojeg se oba akta moraju poništiti.“

(Iz presude Kantonalnog suda u T. broj 03 0 U 018323 18 U, od 23.01.2020. godine)

Prilog broj 2.:

PRAVA IZ INVALIDSKOG OSIGURANJA

Prava osiguranika kod kojih je utvrđena invalidnost II kategorije (promijenjena radna sposobnost), koji nisu u radnom odnosu

Član 19. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju ("Službene novine Federacije BiH", br. 29/98, 49/00, 32/01, 73/05, 59/06, 4/09 i 55/12)

LICA KOJA SU NA DOBROVOLJNOM OSIGURANJU, KAO I LICA KOD KOJIH JE UTVRĐENA INVALIDNOST II KATEGORIJE (PROMIJENJENA RADNA SPOSOBNOST), A KOJA NISU U RADNOM ODNOSU (TJ. KOD KOJIH JE PRESTALO SVOJSTVO OSIGURANIKA IZ RADNOG ODNOSA), NE MOGU OSTVARITI PRAVA PO OSNOVU PROMIJENJENE RADNE SPOSOBNOSTI.

Iz obrazloženja:

„Iz činjenica predmeta slijedi: da je tužilac, kao lice van radnog odnosa, prvostepenom organu podnio zahtjev za ostvarivanje prava iz invalidskog osiguranja; da je prvostepeni organ, u postupku po tom zahtjevu, pribavio nalaz, ocjenu i mišljenje Instituta za medicinsko vještačenje zdravstvenog stanja Sarajevo – Odjeljenje za prvostepeni postupak Tuzla, kojim je ocijenjeno da kod tužioca, zbog bolesti, postoji promijenjena radna sposobnost, odnosno invalidnost II kategorije, zbog čega tužilac i dalje nije sposoban za svoj posao, ali je sposoban za drugi odgovarajući posao, koji ne iziskuje: duži rad u nefiziološkom položaju slabinske kičme, teže fizičko naprezanje, penjanje i rad na nezaštićenoj visini; ...

...

Naime, odredbama člana 19. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju ("Službene novine Federacije BiH", br. 29/98, 49/00, 32/01, 73/05, 59/06, 4/09 i 55/12, koji Zakon se primjenjuje u konkretnom slučaju, jer je bio na snazi u vrijeme podnošenja predmetnog zahtjeva), a koje sud smatra relevantnim za zakonito rješavanje ove upravne stvari, propisano je:

Član 19.

Lica iz člana 17. ovog zakona i lica kojima je prestalo svojstvo osiguranika ne mogu ostvarivati prava po osnovu promijenjene radne sposobnosti.

Iz sadržaja citiranih odredaba člana 19. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju, vidljivo je da lica kojima je prestalo svojstvo osiguranika ne mogu ostvarivati prava po osnovu promijenjene radne sposobnosti, a u konkretnom slučaju nesporno je da je tužiocu svojstvo osiguranika prestalo prije podnošenja predmetnog zahtjeva.

Dalje, iz saglasnog nalaza obje ljekarske komisije, proizilazi da je kod tužioca došlo do promijenjene radne sposobnosti, koja, prema odredbama člana 27. pomenutog Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju, predstavlja invalidnost II kategorije, povodom čijeg nastanka, shodno odredbama člana 19. istog Zakona, osiguranici ne mogu ostvarivati prava po osnovu te kategorije invalidnosti.“

(Iz presude Kantonalnog suda u T. broj 03 0 U 017184 17 U, od 15.10.2019. godine)

Prilog broj 3.:

KABLOVSKE INSTALACIJE

Postavljanje kablova od strane kablovskih operatera na stubove ulične rasvjete

Član 40. stav 2., i člana 152. Odluke o komunalnom redu („Službeni glasnik Opštine Tuzla“, broj: 4/10, 9/10 – ispravka, 1/11 – ispravka i 3/11 – ispravka, te „Službeni glasnik Grada Tuzla“, broj 11/15 – ispravka, 9/16 i 1/18)

NIJE DOZVOLJENO SAMOVLASNO I SAMOINICIJATIVNO POSTAVLJANJE KABLOVSKIH I DRUGIH INSTALACIJA, PREDMETA I UREĐAJA NA STUBOVE ULIČNE JAVNE RASVJETE (ILI NA BILO KOJE DRUGE JAVNE ILI PRIVATNE OBJEKTE I NEKRETNINE).

Iz obrazloženja:

Iz stanja u spisu slijedi da je osporenim aktom odbijena kao neosnovana žalba tužioca koja je izjavljena protiv prvostepenog rješenja, kojim je tužiocu naređeno da, u roku od sedam dana, ukloni kablovske instalacije protivpravno „nakačene“ na stubove ulične

rasvjete u T., u ulici XY, uz upozorenje da će, u slučaju da tužilac ne postupi po tom rješenju, isto biti izvršeno prinudnim putem o trošku i riziku tužioca.

Iz činjenica predmeta slijedi: da je prvostepeni organ, u postupku pokrenutom po službenoj dužnosti, dana 19.07.2018. godine, u prisutnosti direktora tužioca, na predmetnoj lokaciji izvršio inspekcijski nadzor kojim prilikom je zapisnički utvrdio da su u toj ulici, na četiri stuba ulične rasvjete, razvedene instalacije (kablovi) tužioca, koje su „nakačene“ na stubove ulične rasvjete postavljanjem spojnica, te da je neposredno uz stepenice koje povezuju tu ulicu sa naseljem S., postavljen betonski stub sa razvodnim ormarićem tužioca, od kojeg su izvedene instalacije na pomenute stubove ulične rasvjete; da su radovi na postavljanju instalacija izvršeni bez odobrenja nadležnog organa.

Na osnovu ovako utvrđenog činjeničnog stanja prvostepeni organ je odlučio kao u izreci predmetnog prvostepenog rješenja, pozivajući se na odredbe člana 39. Zakona o komunalnim djelatnostima („Službene novine Tuzlanskog kantona“ broj 11/05, 7/07, 8/12 i 14/13), kao i na odredbe člana 40. stav 2., i člana 152. Odluke o komunalnom redu („Službeni glasnik Opštine Tuzla“, broj: 4/10, 9/10 – ispravka, 1/11 – ispravka i 3/11 – ispravka, te „Službeni glasnik Grada Tuzla“, broj 11/15 – ispravka, 9/16 i 1/18, u daljem tekstu: Odluka).

Protiv prvostepenog rješenja tužilac je, iz razloga sličnih onima koja iznosi u tužbi, izjavio žalbu tuženom, koji je osporenim aktom žalbu odbio kao neosnovanu, nalazeći da je prvostepeno rješenje u svemu pravilno i zakonito.

Imajući u vidu izloženo, sud je ocijenio da nije osnovan nijedan od razloga tužbe.

Naime, odredbama člana pomenute Odluke, a koje sud smatra relevantnim za zakonito rješavanje ove upravne stvari, propisano je:

Član 40.

Zabranjeno je oštećivanje i uništavanje rasvjetnih stubova i rasvjetnih tijela, kao i lijepljenje i postavljanje oglasa, obavještenja, reklama i sličnog na njima.

Na rasvjetne stubove mogu se izuzetno postavljati ukrasne zastavice i informativno-propagandni panoi, uz odobrenje opštinske službe nadležne za komunalne poslove, pod uslovima propisanim u članu 24. do 31. ove Odluke.

Član 152.

Svi protivpravno postavljeni predmeti i uređaji na objektima i javnim površinama (pokretni uređaji i naprave, štandovi, prikolice, reklamni i drugi panoi, natpisi firmi, obavještenja, putokazi, stubiči, posude za cvijeće, građevinski materijal, ogrjev, drvene šupe i garaže i slični predmeti, objekti i uređaji), moraju se ukloniti.

Rješenje o uklanjanju s rokom uklanjanja koji ne može biti kraći od tri niti duži od osam dana, donosi komunalni inspektor. Ako korisnik, odnosno vlasnik protivpravno postavljenog predmeta sam ne ukloni predmet, predmet će ukloniti nadležna inspekcija o trošku vlasnika, odnosno korisnika, uključujući i troškove premještanja i skladištenja (čuvanja), a ukoliko je došlo do oštećenja javne površine uključuju se i troškovi dovođenja javne površine u prvobitno stanje.

Uklonjene predmete vlasnici su dužni preuzeti u roku od 30 dana uz namirenje nastalih troškova, a u suprotnom uklonjene predmete opštinska služba nadležna za inspekcijske poslove će prodati na javnoj licitaciji radi podmirenja nastalih troškova, prema Pravilniku o postupanju sa predmetima i uređajima uklonjenim s javnih površina i objekata (u daljem tekstu Pravilnik), kojeg donosi Opštinski načelnik.

Pravilnikom će se urediti i postupanje s predmetima koji su uklonjeni do dana donošenja Pravilnika.

Iz sadržaja odredaba člana 40. stav 2. predmetne Odluke vidljivo je da se na rasvjetne stubove, izuzetno uz odobrenje opštinske službe nadležne za komunalne poslove, mogu postavljati samo ukrasne zastavice i informativno-propagandni panoi, i to pod uslovima

propisanim u članu 24. do 31. te Odluke, te da, osim navedenih predmeta, nije dozvoljeno da se na rasvjetne stubove postavljaju bilo kakvi drugi predmeti, a pogotovo da nije dozvoljeno postavljanje kablovskih i drugih instalacija, a pošto postavljanje takvih instalacija na rasvjetne stubove nije dozvoljeno ni tim, a ni drugim odredbama te Odluke, niti bilo kojim drugim zakonskim ili podzakonskim propisom, sud smatra da je osnovan zaključak tuženog i prvostepenog organa da su kablovske instalacije u konkretnom slučaju postavljene protivpravno, odnosno bez pravno-valjanog osnova u bilo kom materijalnom propisu, zbog čega su neosnovani navodi tužbe o nepravilnom zaključku tuženog i prvostepenog organa da su kablovske instalacije u konkretnom slučaju postavljene protivpravno.

Dalje, s obzirom da je odredbama člana 152. stav 1. iste Odluke izričito propisano da se svi protivpravno postavljeni predmeti i uređaji na objektima i javnim površinama moraju ukloniti, i da je odredbama stava 2. istog člana propisano da rješenje o uklanjanju donosi komunalni inspektor, te da prvostepeni organ za donošenje prvostepenog rješenja ima i u odgovarajućim odredbama člana 39. stav 1. tačka d. Zakona o komunalnim djelatnostima („Službene novine Tuzlanskog kantona“ broj 11/05, 7/07, 8/12 i 14/13), sud je neosnovanim ocijenio i navode tužbe koji se odnose na navodnu nenadležnost prvostepenog organa za donošenje prvostepenog rješenja, budući da je prvostepeno rješenje donio komunalni inspektor, koji je tim odredbama ovlašten za njegovo donošenje.

Vezano za pitanja tužioca o tome da li se najam stubova javne rasvjete ima rješavati shodno pravilima obligacionog prava, i da li se eventualne mjere vlasnika stubova javne rasvjete prema tužiocu mogu preduzimati isključivo pred nadležnim sudom u parničnom postupku, sud ističe da su, iako na državnom nivou postoji Zakon o komunikacijama („Službeni glasnik BiH“, br. 31/03, 75/06, 32/10 i 98/12), u Federaciji BiH ova pitanja trenutno bliže regulisana jedino **Zakonom o stvarnim pravima („Službene novine Federacije BiH“, broj 66/13 i 100/13), i to odredbama člana 74. i 206. tog Zakona, kojima je propisano:**

Član 74.

Postavljanje vodova i drugih uređaja

Postavljanje vodova i drugih uređaja (električnih, kanalizacionih, plinovodnih, vodovodnih, toplovodnih, telekomunikacionih i dr.) na tuđoj nekretnini bez pristanka njenog vlasnika, moguće je u opštem interesu na osnovu posebnih zakonskih propisa, a u privatnom interesu prema odredbama o osnivanju služnosti vodova i drugih uređaja odlukom suda, ako zakonom nije drugačije određeno.

Član 206.

Odluka o nužnim vodovima i uređajima

(1) Služnost vodova ili drugih uređaja (električnih, kanalizacijskih, plinovodnih, vodovodnih, toplovodnih, telekomunikacijskih i dr.) na tuđoj nekretnini kao poslužnoj osnovaće svojom odlukom sud na zahtjev vlasnika druge nekretnine. Zahtjev će se smatrati opravdan ako do povlasne nekretnine nema nikakve ili nema prikladne veze s dobavljačem stvari, energija ili usluga koje se dostavljaju tim vodovima i drugim uređajima i ako je korist od postavljanja tih vodova odnosno uređaja za gospodarenje tom nekretninom veća od štete na poslužnoj nekretnini, a uz obavezu vlasnika nekretnine u čiju se korist osniva služnost vodova ili drugih uređaja da plati punu naknadu vlasniku poslužne nekretnine.

(2) Na nužno osnivanje služnosti vodova ili drugih uređaja iz stava 1. ovoga člana, na odgovarajući se način primjenjuju pravila o nužnim prolazima.

Iz sadržaja citiranih odredaba člana 74. **Zakonom o stvarnim pravima** vidljivo je da su pitanja postavljanja vodova i drugih uređaja (električnih, kanalizacionih, plinovodnih, vodovodnih, toplovodnih, telekomunikacionih i dr.) na tuđoj nekretnini regulisana načelno, i da ta materija posebnim zakonima može biti drugačije regulisana, s tim što poseban zakon

o postavljanju telekomunikacionih vodova i drugih uređaja u Federaciji BiH još uvijek nije donesen.

U svakom slučaju, sud smatra da odsustvo posebnih zakona kojima se regulišu ta pitanja ne daje pravo i ovlaštenje ni tužiocu, ni drugim kablovskim operaterima, da na stubove ulične javne rasvjete (ili na bilo koje druge javne ili privatne objekte i nekretnine) samovlasno, samoinicijativno i bez odgovarajućeg i izričitog dopuštenja vlasnika tih objekata ili nekretnina, postavlja vlastite kablovske instalacije, zbog čega, u nedostatku posebnih zakona, sud smatra da je prvostepeni organ u naprijed pomenutim odredbama predmetne Odluke, imao legitiman osnov za donošenje prvostepenog akta.

Ovo posebno ako se ima u vidu da bi, u slučaju neprimjenjivanja iste Odluke, ne samo tužilac, nego i svako drugo pravno, pa i fizičko lice, imalo otvoren put da i na stubovima javne ulične rasvjete, i na svima drugim javnim objektima i površinama, postavljaju kablovske i druge instalacije, ili druge uređaje i predmete, što bi predstavljalo nedopustivo narušavanje javnog reda i mira, kao i javne imovine.“

(Iz presude Kantonalnog suda u T. broj 03 0 U 018349 18 U, od 27.01.2020. godine)

Prilog broj 4.:

Administrativno izvršenje

Razlozi za pobijanje zaključka o dozvoli izvršenja

Član 277. stav 1. Zakona o upravnom postupku („Službene novine Federacije BiH“ broj 2/98 i 48/99)

ZAKLJUČAK O ADMINISTRATIVNOM IZVRŠENJU RJEŠENJA NE MOŽE SE ZAKONITO I USPJEŠNO POBIJATI PRIGOVOROM O DOBROVOLJNOM DJELIMIČNOM IZVRŠENJU OBAVEZA UTVRĐENIH RJEŠENJEM KOJE SE IZVRŠAVA, NEGO SAMO PRIGOVOROM O POTPUNOM IZVRŠENJU.

Iz obrazloženja:

„Iz činjenica predmeta slijedi: da je pravosnažnim i izvršnim rješenjem prvostepenog organa, tužiocu, kao investitoru, u tački 1. izreke, naređeno da, odmah po prijemu tog rješenja, izvrši vraćanje terena u prvobitno stanje u vezi bespravno izvedenih zemljanih radova, uz upozorenje u tački 2. izreke da će se, ukoliko tužilac u potpunosti ne izvrši nalog iz tačke 1. tog rješenja, rješenje izvršiti prinudno, na trošak i rizik tužioca, putem drugog lica; dok je 3. izreke tog rješenja tužilac obavezan da prilikom vraćanja terena u prvobitno stanje, zbog zatečene situacije, angažuje stručno i za to verifikovano pravno lice građevinske i geološke struke, radi nadzora, s tim da žalba ne odlaže izvršenje tog rješenja; da je dana 10.11.2017. godine, tj. na dan donošenja prvostepenog zaključka, kontrolom izvršenja pomenutog izvršnog rješenja, urbanističko-građevinski inspektor na licu mjesta na zapisnik konstatovao da tužilac nije postupio po nalogima iz pomenutog rješenja, odnosno da nije izvršio vraćanje terena u prvobitno stanje, jer je po tom rješenju nepotpuno postupljeno, pošto su radovi izvršeni djelimično i ograničenog obima, što je za posljedicu imalo samo ublažavanje kosine nasipa u dijelu prema građevinskim objektima u tom naselju; da se pri sačinjavanju navedenog zapisnika inspektor pozvao na stručno mišljenje, koje je sačinjeno po prijavama susjeda o pojavi klizišta u ovom dijelu naselja, u kom mišljenju je navedeno

da je predmetna lokacija obrađena i 19.07.2017. godine, kada je ranijim stručnim mišljenjem utvrđeno stanje terena i objekata i mjere za sprečavanje nastanka štete na objektima, a da su, u međuvremenu, izvedeni zemljani radovi ograničenog obima, koji su za posljedicu imali ublažavanje kosine nasipa u dijelu prema objektima, čiji korisnici su, po savjetu geologa, prvobitno nastale pukotine zatvorili cementnim malterom u cilju omogućavanja praćenja daljeg razvoja deformacija; da je prilikom izlaska na teren ovaj put utvrđeno da se deformacije povećavaju i manifestuju pukotinama veličine otvora od 5-15 mm, a da su samonoseći kablovi niskonaponske mreže, kojima se električna energija dovodi do objekata, zategnuti, da je na jednom objektu Elektrodistribucije nekoliko dana prije sačinjavanja mišljenja, izvršila produženje napojnog kabla, te da je značajna promjena u odnosu na ranije stanje i pojava smičuće pukotine u tlu, što pokazuje da su „ ... *deformacije puzanja i plastičnog tečenja, pod uticajem opterećenja od nasipa, prešle u fazu kidanja tla i formiranja jasno definisanih granica kliznog tijela*“; da je prvostepeni organ, nakon sačinjavanja pomenutog zapisnika od 10.11.2017. godine, donio predmetni prvostepeni zaključak, kojim je: tačkom 1. izreke, utvrđeno da je rješenje koje je predmet administrativnog izvršenja postalo izvršno, pa je dozvoljeno njegovo izvršenje; tačkom 2. izreke, tužiocu naloženo da odmah izvrši vraćanje terena u prvobitno stanje u vezi bespravno izvedenih zemljanih radova i betonskih cijevi za odvod oborinskih voda, zbog nepribavljanja urbanističko-građevinske dokumentacije za izvršene zemljane radove zahvata u prostoru i postavljanja betonskih cijevi za odvod oborinskih voda na toj parceli, uz obavezu da, pri vraćanju terena u prvobitno stanje, zbog zatečene situacije, angažuje stručno i za to verifikovano pravno lice „građevinske i geološke struke“, radi nadzora; tačkom 3. izreke, odlučeno da će se, ako tužilac ne postupi po tački 2. izreke tog akta, rješenje izvršiti prinudnim putem dana 30.11.2017. godine u 10,00 sati, putem pravnog lica „C“ d.o.o. T., na teret i rizik tužioca. ...

Što se tiče žalbenih i tužbenih navoda koji se odnose na djelimično postupanje tužioca po rješenju koje se izvršava, sud ističe da se iz samih žalbenih i tužbenih navoda vidi da tužilac nije u cijelosti dobrovoljno izvršio obaveze koje su mu određene tim rješenjem, niti je, u tom pravcu, ponudio valjane i dovoljne dokaze.

Pored toga, tužilac u žalbi i tužbi navodi da je deponovani nasip razgrnuo na širu površinu i da je sada prosječna visina nasipa 3-7 cm, iz čega je vidljivo da je na terenu ipak preostala izvjesna količina nasutog materijala, ali ni za ovu tvrdnju tužilac ni u žalbi, ni u tužbi nije predočio ili predložio dokaze koji bi nesumnjivo potvrdili ove navode.

Sud posebno primjećuje da tužilac, radnje koje je preduzeo u izvršenju pomenutog rješenja, nije obavio na način na koji je određeno tim rješenjem.

Naime, rješenjem koje se izvršava tužiocu je naloženo da, pri vraćanju terena u prvobitno stanje, zbog zatečene situacije (tj. zbog pojave oštećenja na susjednim građevinskim objektima), angažuje stručno i za to verifikovano pravno lice „građevinske i geološke struke“, radi nadzora, a tužilac u konkretnom slučaju nije ponudio bilo koji dokaz da je postupio u skladu sa tim obavezama, odnosno da je u izvršavanju naloženih obaveza angažovao stručno i za to verifikovano pravno lice, radi nadzora građevinskih radova preduzetih u tom pravcu.

Sud je neosnovanim ocijenio i navode tužbe u kojima se ističe da su tužiocu, da bi, do kraja i u cijelosti postupio po tom rješenju, potrebni bolji vremenski uslovi.

Ovo stoga što je tužilac od dana prijema predmetnog rješenja, pa do dana donošenja g akta, kojim se određuje njegovo prinudno izvršenje, imao više od tri mjeseca, i što, prije donošenja prvostepenog zaključka, ni zbog vremenskih, ni zbog drugih razloga, nije tražio produženje roka za izvršenje obaveza određenih tim rješenjem.“

(Iz presude Kantonalnog suda u T. broj 03 0 U 017263 17 U, od 01.10.2019. godine)

PRILOZI ZA ČASOPIS SUDSKA PRAKSA, 28.05.2020.**1. MATERIJALNO PRAVO****POREZI****Solidarna odgovornost za porezne obaveze****Odgovornost osnivača privrednog društva sa ograničenom solidarnom odgovornošću**

Presuda Ustavnog suda Federacije BiH, broj U-14/10, od 09.03.2011. godine - "Službene novine Federacije BiH", br. 29/11

Član 6. stav 2. ranijeg Zakona o privrednim društvima ("Službene novine Federacije BiH", br. 23/99, 45/00, 2/02, isp. 6/02, 29/03, 68/05, 91/07, 84/08, isp. 88/08, isp. 7/09, 63/10, 29/11 - Ustavni sud Federacije BiH, presuda broj U-14/10, od 09.03.2011. godine, i 75/13)

Član 5. stav 2. sadašnjeg Zakona o privrednim društvima ("Službene novine Federacije BiH", broj 81/15, koji se primjenjuje od 21.12.2015. godine)

OSNIVAČ PRIVREDNOG DRUŠTVA SA OGRANIČENOM ODGOVORNOŠĆU (D.O.O.) ZA OBAVEZE TOG DRUŠTVA ODGOVARA NEOGRANIČENO SOLIDARNO CJELOKUPNOM SVOJOM IMOVINOM U SLUČAJU KADA:

- 1) KORISTI DRUŠTVO ZA POSTIZANJE LIČNOG CILJA KOJI NIJE SAGLASAN CILJEVIMA DRUGIH ČLANOVA I DRUŠTVA U CJELINI;
- 2) UPRAVLJA IMOVINOM DRUŠTVA KAO SVOJOM IMOVINOM;
- 3) KORISTI DRUŠTVO ZA PREVARU ILI OŠTEĆENJE SVOJIH POVJERILACA;
- 4) UTIČE NA SMANJENJE IMOVINE DRUŠTVA U SVOJU KORIST ILI KORIST TREĆIH LICA, ILI UTIČE DA DRUŠTVO PREUZME OBAVEZE, IAKO JE ZNAO ILI MORAO ZNATI DA DRUŠTVO NIJE ILI NEĆE BITI SPOSOBNO DA IZVRŠI SVOJE OBAVEZE.

Iz obrazloženja:

„S tim u vezi, a povodom navoda tužbe da je Ustavni sud Federacije BiH, nakon javne rasprave održane dana 09.03.2011. godine, utvrdio da su odredbe Zakona o Poreznoj upravi o solidarnoj odgovornosti fizičkih lica (direktora i osnivača) za porezne obaveze pravnih lica u suprotnosti sa Ustavom Federacije i članom 1. Prvog Protokola uz Evropsku konvenciju o ljudskim pravima, te naložio Parlamentu Federacije BiH da u roku od šest mjeseci usaglasi ove odredbe sa Ustavom, ovaj sud ističe da Ustavni sud Federacije BiH presudom broj U-14/10, koja je donesena na sjednici od 09.03.2011. godine („Službene novine Federacije BiH, broj 29/11), nije utvrdio neustavnost odredaba člana 29. Zakona o Poreznoj upravi u odnosu na direktora pravnog lica, nego samo u odnosu na osnivača.

Tom presudom Ustavni sud je, između ostalog, utvrdio da član 16. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o Poreznoj upravi Federacije Bosne i Hercegovine - "Službene novine Federacije BiH", broj 40/10, kojima je solidarna odgovornost u članu 29. tog Zakona, osim za direktora, uvedena i za osnivača pravnog lica, nije u saglasnosti sa

Ustavom Federacije Bosne i Hercegovine, odnosno sa odredbama člana II.A.2.(1) k) tog Ustava, kojim je propisano da sva lica na teritoriji Federacije imaju pravo na imovinu, i sa odredbama člana 1. stav 1. "Prvog protokola" uz Evropsku konvenciju o ljudskim pravima, kojim je uređena zaštita imovine i propisano da niko ne može biti lišen svoje imovine, osim u javnom interesu i pod uslovima predviđenim zakonom i općim načelima međunarodnog prava.

Pored nesaglasnosti člana 16. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o Poreznoj upravi Federacije Bosne i Hercegovine, sa navedenim pravnim dokumentima, Ustavni sud je takođe istakao da postoji neusaglašenost tih odredaba i sa Zakonom o privrednim društvima (kao temeljnim zakonom za privredna društva), kojim je, u članu 6. stav 1., propisana neograničena solidarna odgovornost samo za članove društva sa neograničenom solidarnom odgovornošću i za komplementare u komanditnim društvima, tako da dioničar u dioničkom društvu, vlasnik udjela društva sa ograničenom odgovornošću i komanditor u komanditnom društvu, ne odgovaraju solidarno za obaveze društva, osim u slučajevima, odnosno pod uslovima propisanim odredbama člana 6. stav 2. Zakona o privrednim društvima (raniji Zakon o privrednim društvima - "Službene novine Federacije BiH", br. 23/99, 45/00, 2/02, isp. 6/02, 29/03, 68/05, 91/07, 84/08, isp. 88/08, isp. 7/09, 63/10 i 75/13. Kasnije je donesen novi Zakon o privrednim društvima - "Službene novine Federacije BiH", broj 81/15, koji se primjenjuje od 21.12.2015. godine).

S obzirom da su odredbama Zakona o privrednim društvima propisani izuzeci, u kojima osnivač privrednog društva odgovara za obaveze društva neograničeno solidarno cjelokupnom svojom imovinom (*kada: 1) koristi društvo za postizanje ličnog cilja koji nije saglasan ciljevima drugih članova i društva u cjelini; 2) upravlja imovinom društva kao svojom imovinom; 3) koristi društvo za prevaru ili oštećenje svojih povjerilaca; 4) utiče na smanjenje imovine društva u svoju korist ili korist trećih lica, ili utiče da društvo preuzme obaveze, iako je znao ili morao znati da društvo nije ili neće biti sposobno da izvrši svoje obaveze.*), to znači da osnov za utvrđivanje solidarne odgovornosti osnivača za obaveze privrednog društva, Porezna uprava, nevezano za odredbe Zakona o Poreznoj upravi, već ima u odredbama člana 6. stav 2. tačka 3. i 4. Zakona o privrednim društvima, koji se mogu odnositi i na Poreznu upravu, kao povjerioca, tj. u slučajevima kada osnivač koristi društvo za prevaru ili oštećenje Porezne uprave, kao povjerioca, i kada osnivač utiče na smanjenje imovine društva u svoju korist ili korist trećih lica, ili utiče da društvo preuzme obaveze, iako je znao ili morao znati da društvo nije ili neće biti sposobno da izvrši svoje obaveze prema Poreznoj upravi."

(Iz presude Kantonalnog suda u Tuzli broj 03 0 U 018878 19 U, od 15.05.2020. godine)

2. MATERIJALNO PRAVO

POREZI

Solidarna odgovornost za porezne obaveze

Odgovornost direktora privrednog društva sa ograničenom solidarnom odgovornošću

Presuda Ustavnog suda Federacije BiH, broj U-14/10, od 09.03.2011. godine - "Službene novine Federacije BiH", br. 29/11

Član 29. i 30. Zakona o Poreznoj upravi Federacije Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije BiH“ broj 33/02, 28/04, 57/09, 40/10, 29/11 – Ustavni sud Federacije BiH, 27/12, 7/13, 71/14 i 91/15)

POSTOJI MOGUĆNOST DA SE UTVRĐIVANJEM SOLIDARNE ODGOVORNOSTI DIREKTORA, ZA POREZNE OBAVEZE PRAVNOG LICA, VRIJEĐA PRAVO NA IMOVINU FIZIČKIH LICA KOJA SU DIREKTORI PRAVNIH LICA KOJA DUGUJU POREZNE OBAVEZE, A NISU NJIHOVI OSNIVAČI.

Iz obrazloženja:

"Iako iz naprijed pomenute presude Ustavnog suda proizilazi da taj sud nije ispitivao, ni utvrđivao neustavnost odredaba Zakona o Poreznoj upravi Federacije BiH u odnosu na direktora pravnog lica (nego samo u odnosu na osnivače), ovaj sud smatra da postoji mogućnost da se utvrđivanjem solidarne odgovornosti direktora, za porezne obaveze pravnog lica, vrijeđa i pravo na imovinu fizičkih lica koja su direktori pravnih lica koja duguju porezne obaveze.

Ovo posebno ako se ima u vidu činjenica da se odgovornost direktora za nezakonito propuštanje plaćanja poreznih obaveza, do koga je došlo njegovom krivicom, može sankcionisati i na drugi način (tj. prekršajnim, krivičnim i drugim sankcijama), zbog čega se obavezivanje takvih fizičkih lica na solidarnu odgovornost za obaveze pravnih lica, ukazuje kao još jedna vrsta kazne ili sankcije za propuštanje pravnog lica da uplati određene porezne obaveze.“

(Iz presude Kantonalnog suda u Tuzli broj 03 0 U 018878 19 U, od 15.05.2020. godine)

3. MATERIJALNO PRAVO

POREZI

Krivična odgovornost fizičkih lica u vezi poreznih obaveza pravnih lica

Član 247., 273., 274., 275. i 276. Krivičnog zakona Federacije Bosne i Hercegovine ("Službene novine Federacije BiH", br. 36/03, 37/03, 21/04, 69/04, 18/05, 42/10, 42/11, 59/14, 76/14, 46/16 i 75/17)

ZA ODGOVORNA FIZIČKA LICA U PRAVNIM LICIMA PROPISANA JE KRIVIČNA ODGOVORNOST ZA: ZLOUPOTREBU OVLAŠTENJA U PRIVREDNOM POSLOVANJU, POREZNU UTAJU, IZDAVANJE LAŽNE POREZNE ISPRAVE, NEPRAVILNO IZDVAJANJE SREDSTAVA PRAVNIH OSOBA, PODNOŠENJE LAŽNE POREZNE PRIJAVE.

Iz obrazloženja:

„S tim u vezi, sud napominje da je odredbama čl. 247., 273., 274., 275. i 276. Krivičnog zakona Federacije Bosne i Hercegovine ("Službene novine Federacije BiH", br. 36/03, 37/03, 21/04, 69/04, 18/05, 42/10, 42/11, 59/14, 76/14, 46/16 i 75/17) propisana krivična odgovornost za fizička lica koja, u pravnim licima, čine određene radnje vezane za

utaju ili neplaćanje poreznih obaveza, i to za: zloupotrebu ovlaštenja u privrednom poslovanju, poreznu utaju, izdavanje lažne porezne isprave, nepravilno izdvajanje sredstava pravnih osoba, i podnošenje lažne porezne prijave."

(Iz presude Kantonalnog suda u Tuzli broj 03 0 U 018878 19 U, od 15.05.2020. godine)

4. MATERIJALNO PRAVO

POREZI I DOPRINOSI NA PLATE

Postojanje obaveze plaćanja u slučaju kada plate nisu isplaćene

Član 27. Zakona o porezu na dohodak ("Službene novine Federacije BiH", br. 10/08, 9/10, 44/11, 7/13 i 65/13)

Član 11. Zakona o doprinosima („Službene novine Federacije BiH“ broj 35/98, 54/00, 16/01, 37/01, i 1/02, 17/06, 14/08, 91/15, 104/16 i 34/18)

NE POSTOJI OBAVEZA PLAĆANJA POREZA I DOPRINOSA NA PLATE U SLUČAJU KADA PLATE ZAPOSLENICIMA NISU ISPLAĆENE.

Iz obrazloženja:

„Iz sadržaja citiranih odredaba člana 11. stav 1. Zakona o doprinosima proizilazi da uplatu doprinosa za obveznike doprinosa iz ličnih primanja i drugih prihoda zaposlenika vrši isplatioc plate i drugih ličnih primanja prilikom svake isplate plate i drugih ličnih primanja.

Sud smatra da se pravilnim tumačenjem citiranih odredaba člana 11. stav 1. Zakona o doprinosima može zaključiti da, u slučaju kada plate zaposlenicima nisu isplaćene, ne postoji ni obaveza plaćanja doprinosa, zbog čega se poslodavac u tom slučaju ne može zakonito obavezati na plaćanje poreza i doprinosa, kao ni na plaćanje kamata na te javne obaveze.

S tim u vezi, sud posebno napominje da se odredbe stava 5. i 6. člana 11. Zakona o doprinosima odnose isključivo na određivanje dana dospelosti doprinosa (u slučaju kada obveznik obračunavanja doprinosa iz stava 1. tog člana ne isplaćuje uopšte, ili ne isplaćuje u cijelosti platu za prethodni mjesec u mjesecu u kojem je dospjela isplata plate), kako bi se, u slučaju da plate i doprinosi budu plaćeni sa zakašnjenjem, mogao odrediti dan od kojeg teče kamata na doprinose koji budu plaćeni sa zakašnjenjem.

Stoga sud smatra da se odredbe stava 5. i 6. člana 11. Zakona o doprinosima, kao ni druge odredbe tog, ili bilo kog drugog člana tog ili drugog zakona, ne mogu tumačiti na način da obaveza plaćanja doprinosa može nastati i u slučaju kada plata nije uopšte isplaćena, jer bi to bilo u direktnoj suprotnosti sa izričitim odredbama člana 11. stav 1. tog Zakona, iz kojih jasno proizilazi da se doprinosi plaćaju pri isplati plate i primanja.

Ovo posebno ako se imaju u vidu odredbe člana 11a. Zakona o doprinosima kojima je izričito propisano da su *isplatioci plata, drugih ličnih primanja i fizička lica iz člana 11. stav 1. ovog Zakona dužni za svaku isplatu plate, odnosno primanja sačiniti specifikaciju o uplati doprinosa i poreza na dohodak i isplati primanja i dostaviti je nadležnoj ispostavi Porezne uprave Federacije BiH istog, a najkasnije narednog dana od dana isplate plate, odnosno primanja.*

Po shvatanju suda, iz sadržaja odredaba člana 11a. Zakona o doprinosima jasno proizilazi da isplatilac plate specifikaciju o uplati doprinosa i poreza na dohodak sačinjava i dostavlja nadležnoj ispostavi Porezne uprave Federacije BiH tek nakon što plata bude isplaćena, i to najkasnije narednog dana od dana isplate plate (što je i logično, jer se ne može unaprijed znati da li će i kada neka plata biti isplaćena i koliko će iznositi), što znači da obavezu podnošenja takvih specifikacija po tom Zakonu isplatilac plata može zakonito imati samo ukoliko je, za neki konkretni vremenski period, svojim zaposlenicima isplatio platu, što u konkretnom slučaju nije utvrđeno.

Isto tako, odredbama člana 27. stav 1. Zakona o porezu na dohodak ("Službene novine Federacije BiH", br. 10/08, 9/10, 44/11, 7/13 i 65/13), koji se, shodno odredbama člana 53. tog Zakona, primjenjuje od 01.01.2009. godine, propisano je da se *akontacija poreza na dohodak od nesamostalne djelatnosti obračunava i obustavlja pri svakoj isplati plate i/ili oporezive naknade prema propisima koji se primjenjuju na dan isplate, a uplaćuje se istog dana ili prvog dana po izvršenoj isplati plate i/ili oporezive naknade*, iz čega slijedi da ni obaveza plaćanja poreza na dohodak od nesamostalne djelatnosti po tom Zakonu ne može zakonito nastati prije izvršene isplate plate.

(Slično je bilo regulisano i odredbama člana 19. stav 1. Zakona o porezu na platu - „Službene novine Federacije BiH“ broj 26/96, 27/97, 12/98, 29/00, 54/00, 16/01, 7/02, 27/02 i 6/04, koji se primjenjivao do stupanja na snagu Zakona o porezu na dohodak, tj. do 01.01.2009. godine, a kojima je bilo propisano da je *isplatilac plate koji svoje financijsko poslovanje vodi kod ovlaštene organizacije za obavljanje platnog prometa, dužan obustavljeni porez da uplati prilikom svake pojedinačne isplate plate na propisani uplatni račun kod Zavoda.*)

Iz navedenih zakonskih odredaba jasno proizilazi da i doprinosi na plate i porezi na plate koji se plaćaju po pomenutim Zakonima, predstavljaju akcesorne obaveze uz isplaćenu platu, i da obaveza njihovog plaćanja ne može zakonito nastati prije izvršene isplate plate, što je i razumljivo s obzirom na akcesornu prirodu tih obaveza, kao i s obzirom na njihovu svrhu i namjenu, zbog čega sud smatra da je u konkretnom slučaju u upravnom postupku bilo neophodno utvrditi odlučne činjenice koje su među strankama sporne, a to su činjenice koja se tiču odgovora na pitanje da li je tužilac zaposlenicima, za koje su mu utvrđene predmetne dodatne obaveze, zaista izvršio isplatu plate, i, ako jeste, kada, kojim zaposlenicima i u kojim iznosima su izvršene isplate plate.“

(Iz presude Kantonalnog suda u Tuzli broj 03 0 U 018656 18 U, od 17.03.2020. godine)

PRILOZI ZA ČASOPIS „Sudska praksa“ (24.08.2020.)

Prilog broj 1.:

UPRAVNI POSTUPAK

Postupanje drugostepenog organa po žalbi ako je u istoj stvari već poništavano prvostepeno rješenje

Član 240 Zakona o upravnom postupku („Službene novine Federacije BiH“ broj 2/98 i 48/99)

U SLUČAJU KADA SE U POSTUPKU PO ŽALBI UTVRDI DA SU U PRVOSTEPENOM RJEŠENJU POGREŠNO OCIJENJENI DOKAZI, DA JE IZ UTVRĐENIH ČINJENICA IZVEDEN POGREŠAN ZAKLJUČAK U POGLEDU ČINJENIČNOG STANJA, DA JE POGREŠNO PRIMIJENJEN PRAVNI PROPIS NA TEMELJU KOGA SE RJEŠAVA STVAR, DA JE U ISTOJ UPRAVNOJ STVARI VEĆ JEDNOM PONIŠTENOM PRVOSTEPENO RJEŠENJE, A POSEBNO AKO PRVOSTEPENI ORGAN NIJE U SVEMU POSTUPIO PO DRUGOSTEPENOM RJEŠENJU ILI AKO NAĐE DA JE NA TEMELJU SLOBODNE OCJENE TREBALO DONIJETI DRUGAČIJE RJEŠENJE, TADA DRUGOSTEPENI ORGAN NEMA VALJANOG ZAKONSKOG OSNOVA DA PONIŠTI PRVOSTEPENO RJEŠENJE I PREDMET VRATI NA PONOVI POSTUPAK PRVOSTEPENOM ORGANU, NEGO JE DUŽAN SVOJIM RJEŠENJEM PONIŠTITI PRVOSTEPENO RJEŠENJE I SAM RIJEŠITI STVAR.

Iz obrazloženja:

„Naime, odredbama člana 240 stav 1. Zakona o upravnom postupku („Službene novine Federacije BiH“ broj 2/98 i 48/99), izričito je propisano:

Član 240. stav 1.

(1) Ako drugostepeni organ utvrdi da su u prvostepenom rješenju pogrešno ocijenjeni dokazi, da je iz utvrđenih činjenica izveden pogrešan zaključak u pogledu činjeničnog stanja, da je pogrešno primijenjen pravni propis na temelju koga se rješava stvar, da je u istoj upravnoj stvari već jednom poništeno prvostepeno rješenje, a posebno ako prvostepeni organ nije u svemu postupio po drugostepenom rješenju ili ako nađe da je na temelju slobodne ocjene trebalo donijeti drugačije rješenje, on će svojim rješenjem poništiti prvostepeno rješenje i sam riješiti stvar.

U konkretnom slučaju tužena strana, shodno citiranim odredbama člana 240 stav 1. Zakona o upravnom postupku, nije imala valjanog zakonskog osnova da postupa na način na koji je postupila, tj. da poništi prvostepeno rješenje i da predmet ponovo vrati prvostepenom organu na ponovni postupak, nego je bila dužna da sama riješi ovu upravnu stvar, budući da je našla da je prvostepeni organ pogrešno primijenio pravni propis na temelju koga je rješavao ovu stvar, i da iz činjenica predmeta proizilazi da je u istoj upravnoj stvari već jednom poništeno prvostepeno rješenje (naprijed pomenutom ranijom presudom ovog suda), čime su se stekla najmanje dva razloga iz člana 240. stav 1. Zakona o upravnom postupku, da tuženi sam riješi stvar.“

(Iz presude Kantonalnog suda u Tuzli broj 03 0 U 019753 19 U, od 16.06.2020. godine)

Prilog broj 2.:

POREZI

Specifikacija isplate plata (Obrazac 2001) kao porezna prijava

Član 21. Zakona o Poreznoj upravi Federacije Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije BiH“ broj 33/02, 28/04, 57/09, 40/10, 29/11 – Ustavni sud Federacije BiH, 27/12, 7/13, 71/14 i 91/15)

Član 11.a Zakona o doprinosima („Službene novine Federacije BiH“ broj 35/98, 54/00, 16/01, 37/01, i 1/02, 17/06, 14/08, 91/15, 104/16 i 34/18)

SPECIFIKACIJA PLATA (OBRAZAC 2001) NE MOŽE SE TRETIRATI KAO POREZNA PRIJAVA KOJU POREZNA UPRAVA PODNOSI U IME POREZNOG OBVEZNIKA U SLUČAJU KADA ISPLATILAC PLATE NE PODNESE TAJ AKT.

Iz obrazloženja:

„Iz stanja u spisu slijedi da je osporenim aktom odbijena kao neosnovana žalba tužioca izjavljena protiv 77 (slovima: sedamdesetsedam) prijava – specifikacija uz isplatu plata (obrazac 2001), od kojih je 10 (slovima: deset) sa oznakom poslovnog broja 13-3/8-15-3-10348, bez datuma, a 67 (slovima: šezdesetsedam) bez oznake poslovnog broja, i bez datuma, koje akte je, na ime specifikacije plata, za vremenski period od 01.08.2011. do 31.12.2017. godine, u ime tužioca, podnijela Porezna uprava Federacije BiH – Kantonalni porezni ured Tuzla - Porezna ispostava Živinice.

Iz činjenica predmeta slijedi: da su svi pomenuti prvostepeni akti doneseni istovremeno, a nakon što je u prethodnom postupku utvrđeno da tužilac nije podnio specifikacije plata (obrazac 2001) za vremenski period koji je obuhvaćen prvostepenim aktima, tj. za vremenski period od 01.08.2011. do 31.12.2017. godine; da se sve specifikacije plata odnose na samo jednog zaposlenika (tj. na direktora i zakonskog zastupnika tužioca); da je, na osnovu odredaba člana 11. i 12. Pravilnika o primjeni Zakona o porezu na dohodak („Službene novine Federacije BiH“ br. 67/08, 4/10, 86/10, 10/11, 53/11, 20/12, 27/13, 71/13, 90/13 i 45/14 – u daljem tekstu: Pravilnik), prvostepeni organ u ime tužioca podnio navedene akte, u kojima su po mjesecima specificirani doprinosi za penzijsko i invalidsko osiguranje, doprinosi za zdravstveno osiguranje i doprinosi za osiguranje od nezaposlenosti, za vremenski period od 01.08.2011. do 31.12.2017. godine; da je, rješenjem Opštinskog suda u Tuzli broj 032-0-Reg-10-001833, od 27.01.2011. godine, utvrđen prestanak rada/poslovanja tužioca kao pravnog lica, i da je Opštinski sud u Tuzli donio rješenje o likvidaciji broj 32-0-L-10-327739 18 L, od 03.10.2018. godine.

Protiv prvostepenih akata tužilac je izjavio žalbu tuženom.

Odlučujući o žalbi, tužena strana je istu osporenim aktom odbila kao neosnovanu, ocijenivši da su prvostepeni akti u svemu pravilni i zakoniti, posebno ističući: da su na rješavanje ove upravne stvari bez uticaja žalbeni navodi da je rješenjem Opštinskog suda u Tuzli broj 032-0-Reg-10-001833, od 27.01.2011. godine, utvrđeno da je tužilac prestao sa radom, i da je rješenjem istog suda broj 32-0-L-10-327739 18 L, od 03.10.2018. godine, zaključen likvidacioni postupak, jer, shodno odredbama Zakona o doprinosima (koje odredbe u obrazloženju osporenog akta nisu bliže određene), uplata doprinosa nije uslovljena *pitanjima* „ ... *da li društvo radi i da li je pokrenut postupak likvidacije*“, nego je „ ... *uslovljena isključivo datumom kada je mjesečna plaća dospjela za isplatu*“, te da ova obaveza „ ... *proističe za period dok se društvo vodi u registru poreznih obveznika i ima u Jedinstveni registar prijavljeno osigurano lice*“.

Imajući u vidu izloženo, sud je ocijenio da je materijalno pravo u ovoj upravnoj stvari nepravilno primjenjeno.

Naime, odredbama člana 21. Zakona o Poreznoj upravi Federacije Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije BiH“ broj 33/02, 28/04, 57/09, 40/10, 27/12, **7/13 i 71/14**), propisano je:

Član 21.

Porezna uprava ima ovlaštenje da podnese poreznu prijavu u ime poreznog obveznika onda kada porezni obveznik nije podnio poreznu prijavu u roku od petnaest (15) dana od krajnjeg roka za podnošenje porezne prijave koji je propisan poreznim zakonima.

Prema sadržaju pomenutih zakonskih odredaba Porezna uprava ima ovlaštenje da podnese poreznu prijavu u ime poreznog obveznika samo u slučaju kada porezni obveznik nije podnio poreznu prijavu, i to prijavu čije podnošenje i rok su propisani posebnim poreznim zakonima.

S druge strane, odredbama člana 11.a Zakona o doprinosima („Službene novine Federacije BiH“ broj 35/98, 54/00, 16/01, 37/01, i 1/02, 17/06, 14/08, 91/15, 104/16 i 34/18), propisano je:

Član 11a.

Isplatioci plaća, drugih ličnih primanja i fizička lica iz člana 11. stav 1. ovog Zakona dužni su za svaku isplatu plate, odnosno primanja sačiniti specifikaciju o uplati doprinosa i poreza na dohodak i isplati primanja i dostaviti je nadležnoj ispostavi Porezne uprave Federacije BiH istog, a najkasnije narednog dana od dana isplate plate, odnosno primanja.

Iz sadržaja odredaba člana 11.a. Zakona o doprinosima jasno proizilazi da isplatilac plate specifikaciju o uplati doprinosa i poreza na dohodak sačinjava i dostavlja nadležnoj ispostavi Porezne uprave Federacije BiH tek nakon što plata bude isplaćena, i to najkasnije narednog dana od dana isplate plate (što je i logično, jer se ne može unaprijed znati da li će i kada neka plata biti isplaćena i koliko će iznositi), što znači da je tužilac obavezu podnošenja takvih specifikacija po tom Zakonu mogao imati samo ukoliko je svom jedinom zaposleniku – direktoru i zakonskom zastupniku, za neki konkretni vremenski period isplatio platu, što u konkretnom slučaju nije utvrđeno.

Prema tome, s obzirom da iz sadržaja odredaba člana 11.a. i drugih odredaba Zakona o doprinosima, a ni iz bilo kojih odredaba Zakona o porezu na dohodak ("Službene novine Federacije BiH", br. 10/08, 9/10, 44/11, 7/13 i 65/13), ili nekog drugog materijalnog zakona, ne proizilazi da su obveznici isplate plata o isplatama plata, pored specifikacije o uplati doprinosa i poreza na dohodak i isplati primanja, dužni sačiniti bilo kakvu prijavu, a pogotovo ne poreznu prijavu, niti da se ta specifikacija tretira kao porezna prijava, sud smatra da se takve specifikacije ni na koji način ne mogu poistovjetiti sa poreznom prijavom, budući da specifikacija o uplati doprinosa i poreza ima drugačiji sadržaj, namjenu i svrhu u odnosu na poreznu prijavu.

Iz toga dalje slijedi da, za tretiranje predmetnih specifikacija kao poreznih prijava, i za njihovo podnošenje u ime tužioca, prvostepeni organ nije imao valjanog zakonskog osnova ni u odredbama člana 21. Zakona o Poreznoj upravi Federacije Bosne i Hercegovine, ni u odredbama bilo kog materijalnog zakona, zbog čega je sud ocijenio da su svi prvostepeni akti doneseni bez zakonskog osnova i bez nadležnosti prvostepenog organa za njihovo donošenje, iz kog razloga se, kao takvi, moraju poništiti.“

(Iz presude Kantonalnog suda u Tuzli broj 03 0 U 018634 18 U, od 16.03.2020. godine)

Prilog broj 3.:

POREZI

Obaveza podnošenja specifikacija isplate plata (Obrazac 2001)

Član 11.a Zakona o doprinosima („Službene novine Federacije BiH“ broj 35/98, 54/00, 16/01, 37/01, i 1/02, 17/06, 14/08, 91/15, 104/16 i 34/18)

OBAVEZA PODNOŠENJA SPECIFIKACIJE PLATA (OBRAZAC 2001) ZAKONITO POSTOJI SAMO ZA ONOG ISPLATIOCA KOJI POSLUJE I ISPLAĆUJE PLATU.

Iz obrazloženja:

„Sud posebno ističe da su tužena strana i prvostepeni organ, pored toga što su predmetnu specifikaciju bez zakonskog osnova tretirali kao poreznu prijavu, pogrešno utvrdili da je tužilac u konkretnoj pravnoj situaciji bio dužan nadležnoj Poreznoj Ispostavi podnositi predmetne specifikacije, i to iz dva razloga.

Kao prvo, zbog toga što iz sadržaja naprijed pomenutih odredaba člana 11a. Zakona o doprinosima jasno proizilazi da specifikaciju o uplati doprinosa i poreza na dohodak isplatilac plate sačinjava i dostavlja nadležnoj ispostavi Porezne uprave Federacije BiH tek nakon što plata bude isplaćena, a u konkretnom slučaju u upravnim spisima nema bilo kakvih dokaza o tome da je tužilac, u vremenskom periodu na koji se odnose predmetne specifikacije, isplatio platu bilo kom zaposleniku.

I drugo, što specifikaciju o uplati doprinosa i poreza na dohodak isplatilac plate sačinjava i dostavlja nadležnoj ispostavi Porezne uprave Federacije BiH samo u slučaju kada je poslovao i po osnovu rada svojih zaposlenika istima isplatio plate, a u konkretnom slučaju, iz dokaza u upravnim spisima nespornim proizilazi da je tužiocu, naprijed pomenutim rješenjem Opštinskog suda u Tuzli, dana 27.01.2011. godine, bio utvrđen prestanak (poslovanja/rada), s tim što iz obrazloženja tog rješenja proizilazi da je tužilac odluku o prestanku rada društva donio dana 21.01.2011. godine, iz čega takođe slijedi da, zbog prestanka poslovanja, za vremenski period koji je uslijedio nakon prestanka poslovanja, tužilac nije bio u obavezi sačinjavati i dostavljati Poreznoj upravi specifikacije o uplati doprinosa i poreza na dohodak, jer takve specifikacije može zakonito sačinjavati samo pravni subjekt koji posluje i isplaćuje plate svojim zaposlenicima.“

(Iz presude Kantonalnog suda u Tuzli broj 03 0 U 018634 18 U, od 16.03.2020. godine)

Prilog broj 4.:

GRADENJE

Uklanjanje građevine zbog fizičke dotrajalosti ili oštećenja - stvarna nadležnost za vođenje upravnog postupka

Član 145. Zakona o prostornom uređenju i građenju („Službene novine Tuzlanskog kantona“, broj 6/11, 4/13, 15/13, 2/16 i 4/17)

ZA VOĐENJE POSTUPKA ZA UKLANJANJE GRAĐEVINE ZA KOJU SE UTVRDI DA ZBOG FIZIČKE DOTRAJALOSTI, ELEMENTARNIH NEPOGODA ILI RATNIH DEJSTAVA I VEĆIH OŠTEĆENJA NE MOŽE DALJE DA SLUŽI SVOJOJ NAMJENI, ILI DA PREDSTAVLJA OPASNOST PO ŽIVOT ILI ZDRAVLJE LJUDI, OKOLNE OBJEKTE I SAOBRAĆAJ, STVARNO NADLEŽNA JE ODGOVARAJUĆA OPŠTINSKA (GRADSKA) SLUŽBA, A NE URBANISTIČKO-GRAĐEVINSKI INSPEKTOR.

Iz obrazloženja:

„Naime, odredbama člana 145. Zakona o prostornom uređenju i građenju propisano je:

Član 145.

(Uklanjanje građevine zbog fizičke dotrajalosti ili oštećenja)

(1) Ministarstvo, odnosno nadležna opštinska služba po službenoj dužnosti, a na prijedlog nadležnog inspektora, rješenjem određuje uklanjanje građevine ili dijela građevine za koje se utvrdi da zbog fizičke dotrajalosti, elementarnih nepogoda ili ratnih dejstava i većih oštećenja ne može dalje da služi svojoj namjeni ili da predstavlja opasnost po život ili zdravlje ljudi, okolne objekte i promet, kao i uslove i mjere koje je potrebno sprovesti, odnosno osigurati pri uklanjanju građevine ili dijela građevine.

(2) Postupak iz stava (1) smatra se hitnim. Stranka u postupku je vlasnik građevine iz stava (1) ovog člana, a zainteresovana strana je nadležni inspektor.

(3) Žalba protiv rješenja iz stava (1) ovog člana ne odlaže izvršenje rješenja. Žalbu može podnijeti vlasnik ili drugi zakoniti korisnik građevine Ministarstvu, odnosno Komisiji za drugostupanjsko upravno rješavanje Vlade Kantona, u roku od 15 dana.

(4) Organizacija uklanjanja i pripadajući troškovi su obaveza vlasnika građevine. Ukoliko je vlasnik nepoznat ili odsutan, ili je građevina oštećena usljed elementarne nepogode ili više sile, organizaciju i troškove preuzima Ministarstvo, odnosno nadležna opštinska služba. Vlasnici takvih građevina nemaju pravo na naknadu štete zbog uklanjanja.

(5) Ako se u postupku donošenja rješenja o uklanjanju građevine ili dijela građevine utvrdi da se opasnost po život ili zdravlje ljudi, okolne građevine i promet može ukloniti i rekonstrukcijom građevine ili njenog dijela, na zahtjev vlasnika može se prema odredbama ovog zakona odobriti rekonstrukcija građevine ili njenog dijela, pod uslovom da se izvede u roku koji odredi Ministarstvo, odnosno nadležna opštinska služba.

Iz sadržaja odredaba člana 145. stav 1. Zakona o prostornom uređenju i građenju proizilazi da postupak za uklanjanje građevine ili dijela građevine za koje se utvrdi da zbog fizičke dotrajalosti, elementarnih nepogoda ili ratnih dejstava i većih oštećenja ne može dalje da služi svojoj namjeni ili da predstavlja opasnost po život ili zdravlje ljudi, okolne objekte i promet, vodi nadležna opštinska služba, i to na prijedlog nadležnog inspektora, a ne urbanističko-građevinski inspektor.

U konkretnom slučaju, međutim, iz sadržaja prvostepenog akta vidljivo je da je postupak vodila Služba za inspekcijske poslove Grada Tuzla – Inspektorat urbanističko-građevinske, turističko-ugostiteljske i putne djelatnosti, a da je prvostepeno rješenje potpisala osoba koja je urbanističko-građevinski inspektor.

Dalje, iz odredaba stava 2. člana 145. Zakona o prostornom uređenju i građenju proizilazi da je stranka u postupku koji se vodi po tim odredbama vlasnik građevine, a da je nadležni inspektor samo zainteresovana strana.

Prema tome, s obzirom da iz činjenica predmeta proizilazi da upravni postupak nije vodila nadležna gradska služba, nego urbanističko-građevinski inspektor, proizilazi da su osnovani navodi tužbe da je prvostepeno rješenje donio nenadležni organ, što, po odredbama člana 12. tačka 3. Zakona o upravnim sporovima predstavlja razlog za pobijanje upravnog akta, odnosno za njegovo poništavanje.“

(Iz presude Kantonalnog suda u Tuzli broj 03 0 U 018629 18 U, od 12.03.2020. godine)

Prilog broj 5.:

GRAĐENJE

Uklanjanje građevine zbog fizičke dotrajalosti ili oštećenja - obveznik troškova uklanjanja

Član 145. Zakona o prostornom uređenju i građenju („Službene novine Tuzlanskog kantona“, broj 6/11, 4/13, 15/13, 2/16 i 4/17)

TROŠKOVE UKLANJANJA GRAĐEVINE ZA KOJU SE UTVRDI DA ZBOG FIZIČKE DOTRAJALOSTI I VEĆIH OŠTEĆENJA NE MOŽE DALJE DA SLUŽI SVOJOJ NAMJENI, ILI DA PREDSTAVLJA OPASNOST PO ŽIVOT ILI ZDRAVLJE LJUDI, OKOLNE OBJEKTE I SAOBRAĆAJ, SNOSI VLASNIK GRAĐEVINE, A NE POSJEDNIK.

UKOLIKO JE VLASNIK GRAĐEVINE NEPOZNAT ILI ODSUTAN, ILI JE GRAĐEVINA OŠTEĆENA USLIJED ELEMENTARNE NEPOGODE ILI VIŠE SILE, ORGANIZACIJU I TROŠKOVE PREUZIMA MINISTARSTVO, ODNOSNO NADLEŽNA OPŠTINSKA (GRADSKA) SLUŽBA.

Iz obrazloženja:

„Dalje, iz odredaba člana 145. stav 4. Zakona o prostornom uređenju i građenju, kako se pravilno ističe u tužbi, proizilazi da organizaciju uklanjanja i pripadajući troškovi u vezi uklanjanja građevine, ukoliko je vlasnik nepoznat ili odsutan, preuzima Ministarstvo, odnosno nadležna opštinska služba (što je i logično, jer se, u situaciji kada postoji neposredna opasnost za život i zdravlje ljudi, ne može čekati da se pronađe vlasnik koji je nepoznat ili odsutan).

U konkretnom slučaju u obrazloženju prvostepenog akta izričito se konstatuje da se „... u postupku nije moglo doći do podataka o vlasniku“ predmetnog objekta, iz čega bi se moglo zaključiti da je vlasnik predmetnog objekta nepoznat ili odsutan, ali je, i pored te konstatacije, odlučeno da su organizacija uklanjanja i pripadajući troškovi u vezi uklanjanja građevine obaveza tužiteljice, a ne obaveza nadležne gradske službe, što je u izričitoj protivnosti sa odredbama člana 145. stav 4. Zakona o prostornom uređenju i građenju.

Pored toga, s obzirom da se tužiteljica u prvostepenom aktu označava kao suposjednica predmetnog objekta, što je, prema obrazloženju iz tog akta utvrđeno na osnovu posjedovnog lista broj 788 (prema kojoj ispravi je tužiteljica samo jedan od 13 upisanih suposjednika, i to pod uslovom da je ona kći Zijaha, rođena Kupusović, kako je navedeno u tom posjedovnom listu), i da ni u prvostepenom rješenju, ni u upravnim spisima ne postoji dokaz da je tužiteljica vlasnica ili suvlasnica predmetnog stambenog objekta, sud smatra da u konkretnom slučaju nije postojao valjan pravni osnov da se ona, na osnovu odredaba člana 145. stav 2. Zakona o prostornom uređenju i građenju, odredi kao stranka u postupku, budući da po tim odredbama stranke u postupku mogu biti isključivo vlasnici (i suvlasnici) objekta, a ne i posjednici (i suposjednici).“

(Iz presude Kantonalnog suda u Tuzli broj 03 0 U 018629 18 U, od 12.03.2020. godine)

Prilog broj 6.:

PENZIJSKO I INVALIDSKO OSIGURANJE

Nezaposlene osobe

Uplata doprinosa za penzijsko i invalidsko osiguranje nezaposlenim osobama - vremensko važenje zakona

Član 31. Zakona o posredovanju u zapošljavanju i socijalnoj sigurnosti nezaposlenih osoba ("Službene novine Federacije BiH", br. 55/00, 41/01, 22/05 i 9/08)

ČINJENICE KOJE SE TIČU PITANJA DA LI NEZAPOSLENA OSOBA IMA PRAVO NA UPLATU DOPRINOSA NA TERET ZAVODA ZA ZAPOŠLJAVANJE, A KOJE SE TIČU VREMENA POTREBNOG ZA ISPUNJAVANJE USLOVA ZA STAROSNU PENZIJU, UTVRĐUJU SE PRIMJENOM ONOG MATERIJALNOG ZAKONA O PENZIJSKOM I INVALIDSKOM OSIGURANJU KOJI JE VAŽIO U MOMENTU PODNOŠENJA ZAHTJEVA ZA UPLATU DOPRINOSA, A NE ZAKONA KOJI JE BIO NA SNAZI U VRIJEME ODLUČIVANJA O TOM ZAHTJEVU.

Iz obrazloženja:

„Naime, odredbama člana 31. stav 2. Zakona o posredovanju u zapošljavanju i socijalnoj sigurnosti nezaposlenih osoba propisano je da se *penzijsko i invalidsko osiguranje osigurava nezaposlenoj osobi kojoj nedostaju do tri godine penzijskog staža do sticanja uslova za starosnu penziju, u skladu sa propisima o penzijskom i invalidskom osiguranju.*

Iz sadržaja citiranih odredaba Zakona o posredovanju u zapošljavanju i socijalnoj sigurnosti nezaposlenih osoba vidljivo je da nezaposlena osoba, kojoj nedostaju do tri godine penzijskog staža do sticanja uslova za starosnu penziju, stiče pravo da joj se, na teret tuženog, ukoliko za to ispunjava sve ostale potrebne uslove, vrši uplata doprinosa za penzijsko i invalidsko osiguranje, i to sve do sticanja uslova za penziju.

Po tim zakonskim odredbama prvostepeni organ je u postupku po tužiocčevom zahtjevu, vezano za uslove iz člana 31. stav 2. Zakona o posredovanju u zapošljavanju i socijalnoj sigurnosti nezaposlenih osoba, bio dužan utvrditi činjenice koje se tiču pitanja da li tužiocu do sticanja uslova za starosnu penziju nedostaje manje od tri godine penzijskog staža, te u slučaju pozitivnog utvrđenja, tužiocu priznati pravo da mu se penzijsko i invalidsko osiguranje osigurava na račun tuženog, na način da tuženi za tužiocca vrši (mjesečnu) uplatu doprinosa sve do dana do kojeg tužilac stekne uslove za starosnu penziju.

Shodno načelu vremenskog važenja zakona, prvostepeni organ je, po pravnom shvatanju suda, činjenice koje se tiču pitanja da li tužiocu do sticanja uslova za starosnu penziju nedostaje manje od tri godine penzijskog staža, bio dužan utvrditi primjenom onog materijalnog zakona koji je važio u momentu podnošenja predmetnog zahtjeva, kako to pravilno ukazuje tužba.

To znači da je prvostepeni organ u konkretnom slučaju bio dužan navedene činjenice utvrđivati na osnovu odgovarajućih odredaba ranijeg Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju ("Službene novine Federacije BiH", br. 29/98, 49/00, 32/01, 73/05, 59/06, 4/09 i 55/12), jer je, u vrijeme podnošenja predmetnog zahtjeva, na snazi bio taj Zakon, te da, s tim u vezi, nije bilo mjesta primjeni sadašnjeg Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju ("Službene novine Federacije BiH", br. 13/18), jer je isti stupio na snagu tek 01.03.2018. godine, tj. skoro godinu dana nakon podnošenja tužiocčevog zahtjeva, koji je podnesen dana 20.04.2017. godine."

(Iz presude Kantonalnog suda u Tuzli broj 03 0 U 018607 18 U, od 05.03.2020. godine)

Prilog broj 7.:

PENZIJSKO I INVALIDSKO OSIGURANJE

Nezaposlene osobe

Uplata doprinosa za penzijsko i invalidsko osiguranje za nezaposlene osobe - uslovi za priznavanje prava koji se tiču dužine penzijskog staža do sticanja uslova za starosnu penziju

Penzijski staž, staž osiguranja i poseban staž

Član 31. Zakona o posredovanju u zapošljavanju i socijalnoj sigurnosti nezaposlenih osoba ("Službene novine Federacije BiH", br. 55/00, 41/01, 22/05 i 9/08)

Član 30., 82. i 94. ranijeg Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju ("Službene novine Federacije BiH", br. 29/98, 49/00, 32/01, 73/05, 59/06, 4/09 i 55/12)

Član 22., 36. i 40. sadašnjeg Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju ("Službene novine Federacije BiH", br. 13/18 i 93/19 - Ustavni sud Federacije Bosne i Hercegovine)

POD PENZIJSKIM STAŽOM PODRAZUMIJEVA SE STAŽ OSIGURANJA I POSEBAN STAŽ, KAO I SVO DRUGE VRIJEME KOJE SE PO ZAKONU RAČUNA U PENZIJSKI STAŽ.

POD STAŽOM OSIGURANJA PODRAZUMIJEVA SE STAŽ OSIGURANJA SA EFEKTIVNIM TRAJANJEM I STAŽ OSIGURANJA SA UVEĆANIM TRAJANJEM.

POD POSEBNIM STAŽOM PODRAZUMIJEVA SE STAŽ KOJI SE PRIZNAJE LICIMA KOJA SU, U PERIODU OD 18. SEPTEMBRA 1991. GODINE DO 23. DECEMBRA 1995. GODINE, UZELA UČEŠĆE U PRIPREMAMA ZA ODBRANU I ODBRANI BOSNE I HERCEGOVINE, I TO KAO PRIPADNICI ARMIJE REPUBLIKE BOSNE I HERCEGOVINE, ODNOSNO HRVATSKOG VIJEĆA ODBRANE I ORGANA UNUTRAŠNJIH POSLOVA,.

Iz obrazloženja:

„Uslovi za sticanje prava na starosnu penziju u vrijeme podnošenja tužiočevog zahtjeva bili su predviđeni odredbama člana 30. ranijeg Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju ("Službene novine Federacije BiH", br. 29/98, 49/00, 32/01, 73/05, 59/06, 4/09 i 55/12), kojima je propisano:

Član 30.

Osiguranik stiče pravo na starosnu penziju kad navrši 65 godina života i najmanje 20 godina penzijskog staža.

Osiguranik stiče pravo na starosnu penziju kada navrši 40 godina penzijskog staža, bez obzira na godine života.

S druge strane, odredbama člana 40. sadašnjeg Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju ("Službene novine Federacije BiH", br. 13/18), propisano je:

Član 40.

(Uslovi za starosnu penziju)

Pravo na starosnu penziju ima osiguranik kada navršši 65 godina života i najmanje 15 godina staža osiguranja, odnosno najmanje 20 godina penzijskog staža ili kada navršši 40 godina staža osiguranja bez obzira na godine života.

Razlika između odredaba člana 30. ranijeg Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju, i člana 40. sadašnjeg Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju, je u tome što raniji Zakon, kao uslov za starosnu penziju predviđa 40 godina penzijskog staža, dok sadašnji Zakon kao uslov za starosnu penziju predviđa 40 godina staža osiguranja.

Iz odredaba člana 22. sadašnjeg Zakona proizilazi da penzijski staž obuhvata staž osiguranja i poseban staž, kao i vrijeme koje se računa u penzijski staž po propisima koji su važili do stupanja na snagu ovog zakona, ako ovim zakonom nije drugačije određeno, dok se pod stažom osiguranja podrazumijeva samo staž osiguranja sa efektivnim trajanjem i staž osiguranja sa uvećanim trajanjem, iz čega slijedi da staž osiguranja ne obuhvata poseban staž (tj. staž iz člana 36. sadašnjeg Zakona i člana 94. ranijeg Zakona, koji se priznaje licima koja su uzela učešće u pripremama za odbranu BiH, odnosno koja su uzela učešće u odbrani BiH kao pripadnici Armije Republike BiH, odnosno Hrvatskog vijeća obrane i organa unutrašnjih poslova).

S obzirom da iz činjenica predmeta proizilazi da je tužiocu u ukupan penzijski staž uračunat i poseban staž u dvostrukom trajanju od 07 godina, 02 mjeseca i 28 dana, to znači da je tužiocu, u momentu podnošenja zahtjeva, nedostajalo znatno više od tri godine do sticanja uslova za starosnu penziju po odredbama člana 40. sadašnjeg Zakona i da bi uslove za starosnu penziju najranije ispunio po odredbama člana 144. tog Zakona, i to na dan 07.08.2021. godine, kako je utvrdio prvostepeni organ, u kom slučaju bi njegov zahtjev zaista bio preuranjen.

Međutim, kao što je naprijed navedeno, prvostepeni organ nije imao zakonskog osnova da o zahtjevu tužioca odlučuje primjenom sadašnjeg Zakona (koji je donesen nakon skoro godinu dana od dana podnošenja zahtjeva), nego primjenom ranijeg Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju.

Pošto je prema sadržaju naprijed pomenutog uvjerenja Federalnog zavoda za penzijsko i invalidsko osiguranje Mostar – Kantonalna administrativna služba Tuzla od 29.06.2018. godine, u momentu podnošenja zahtjeva tužilac imao ukupno 38 godina, 07 mjeseci i 26 dana penzijskog staža, to znači da mu je za ispunjavanje uslova iz člana 30. ranijeg Zakona (40 godina penzijskog staža bez obzira na godine života), u momentu podnošenja zahtjeva nedostajalo manje od tri godine penzijskog staža, tj. da mu je nedostajalo tačno 01 godina, 04 mjeseca i 04 dana penzijskog staža, proizilazi da je tužilac u momentu podnošenja zahtjeva ispunjavao sve uslove koji su, odredbama člana 31. stav 2. Zakona o posredovanju u zapošljavanju i socijalnoj sigurnosti nezaposlenih osoba, predviđeni za ostvarivanje prava na uplatu doprinosa za penzijsko i invalidsko osiguranje do sticanja uslova za starosnu penziju na teret tuženog.

Stoga sud smatra da su i tuženi i prvostepeni organ nepravilno primjenili materijalno pravo i da su, iz pravilno i potpuno utvrđenog činjeničnog stanja, izveli nepravilan zaključak da je tužiočev zahtjev preuranjen."

(Iz presude Kantonalnog suda u Tuzli broj 03 0 U 018607 18 U, od 05.03.2020. godine)

PRILOZI ZA ČASOPIS „Sudska praksa“ (10.12.2020.)

Prilog broj 1.:

Radni odnosi – inspekcijski nadzor

Pretvaranje ugovora o radu na određeno vrijeme u ugovor o radu na neodređeno vrijeme

Član 22. i 23. Zakona o radu („Službene novine Federacije BiH“ broj 62/15 i 89/18)

UGOVOR O RADU KOJI JE ZAKLJUČEN NA ODREĐENO VRIJEME, U SLUČAJU KADA SU ZA TO ISPUNJENI USLOVI IZ ČLANA 22. STAV 4. FEDERALNOG ZAKONA O RADU, PO SILI ZAKONA SE SMATRA UGOVOROM O RADU NA NEODREĐENO VRIJEME.

Iz obrazloženja:

"Iz predmetnih upravnih spisa slijedi da je osporenim aktom tužena strana odbila kao neosnovanu žalbu tužioca izjavljenu protiv prvostepenog rješenja Kantonalne uprave za inspekcijske poslove Tuzlanskog kantona broj 17/4-1V-34-009209/19, od 24.09.2019. godine, kojim je tužiocu i njegovom zakonskom zastupniku naređeno da otklone nedostatke vezane za obavezu tužioca da radniku XY ponudi zaključivanje ugovora o radu u pisanoj formi na neodređeno vrijeme, u roku od 30 dana, i da o izvršenju naloženih radnji odmah, u pismenom obliku, obavijesti kantonalnog inspektora koji je donio rješenje o upravnoj mjeri, a najkasnije u roku od tri dana nakon što je rješenje postalo izvršno.

Iz činjenica predmeta slijedi: da je prvostepeni organ, u postupku vršenja inspekcijskog nadzora, u vezi primjene propisa iz oblasti rada, dana 16.09.2019. godine, po službenoj dužnosti, izvršio redovni inspekcijski pregled - kontrolu u prostorijama tužioca, kojom prilikom su, kao nesporne, utvrđene slijedeće činjenice: da je tužilac, sa zaposlenikom XY zaključio više ugovora o radu na punu radnu normu (40 sati sedmično), s tim da je prvi takav ugovor bio zaključen dana 01.09.2016. godine, i odnosio se na period do 08.08.2017. godine uključujući i godišnji odmor, a da je posljednji (četvrti) takav ugovor zaključen za period od 02.09.2019. do 30.06.2020. godine, uz pripadajući godišnji odmor; da su svi prekidi radnog odnosa po tim ugovorima bili kraći od 60 dana, i da Kolektivnim ugovorom za djelatnost srednjeg obrazovanja u Tuzlanskom kantonu, nije utvrđen duži vremenski period od 60 dana kod prekida ugovora.

Na osnovu ovakvog utvrđenja prvostepeni organ je odlučio kao u izreci prvostepenog akta, pozivajući se na odredbe člana 22., 159., 161. i 162. Zakona o radu („Službene novine Federacije BiH“ broj 62/15 i 89/18).

Protiv prvostepenog rješenja tužilac je izjavio žalbu tuženom, koji je osporenim aktom istu odbio kao neosnovanu, nalazeći da je prvostepeno rješenje u svemu pravilno i zakonito, pri čemu je posebno istakao da iz odredaba člana 22. i 23. Zakona o radu " ... nedvosmisleno proizlazi da inspektori rada imaju obavezu i nadležnost da nadziru primjenu Zakona o radu u cjelosti", koji stav je zauzeo i Vrhovni sud F BiH u presudi br. 650 RS 136164 12 Rev, od 23.07.2013. godine, u kojoj je navedeno da, u slučaju da se ugovor o radu na određeno vrijeme smatra ugovorom o radu na neodređeno vrijeme, „ovo pravo radnika ne nastaje samo po zakonu ex lege", već samo " ... znači da radnik ima iustus titulus za zaključivanje defacto ugovora o radu na neodređeno vrijeme, gdje je radnik u obavezi da

traži od poslodavca utvrđenje tog prava (što je konkretno učinjeno podnošenjem zahtjeva)", što je tuženi "apriori uzeo u obzir i cijenio prilikom odlučivanja u konkretnoj pravnoj stvari".

Imajući u vidu izloženo, sud je ocijenio da je materijalno i procesno pravo u ovoj upravnoj stvari nepravilno primjenjeno.

Naime, odredbama člana 22., 23. i 162. Zakona o radu, koje sud smatra relevantnim za pravilnu primjenu materijalnog prava, propisano je:

Ugovor o radu na neodređeno i određeno vrijeme

Član 22.

(1) Ugovor o radu zaključuje se:

a. na neodređeno vrijeme;

b. na određeno vrijeme.

(2) Ugovor o radu koji ne sadrži podatak u pogledu trajanja smatrat će se ugovorom o radu na neodređeno vrijeme.

(3) Ugovor o radu na određeno vrijeme ne može se zaključiti za period duži od tri godine.

(4) Ako radnik izričito ili prećutno obnovi ugovor o radu na određeno vrijeme sa istim poslodavcem, odnosno izričito ili prećutno zaključi s istim poslodavcem uzastopne ugovore o radu na određeno vrijeme na period duži od tri godine bez prekida, takav ugovor smatraće se ugovorom o radu na neodređeno vrijeme.

Odsustva sa rada koja se ne smatraju prekidom ugovora o radu

Član 23.

Prekidom ugovora o radu iz člana 22. stav 4. ovoga zakona ne smatraju se prekidi nastali zbog:

a. godišnjeg odmora;

b. privremene spriječenosti za rad;

c. porođajnog odsustva;

d. odsustva sa rada u skladu sa zakonom, kolektivnim ugovorom, pravilnikom o radu ili ugovorom o radu;

e. perioda između otkaza ugovora o radu i dana povratka na radno mjesto na osnovu odluke suda ili drugog organa, u skladu sa zakonom, kolektivnim ugovorom, pravilnikom o radu ili ugovorom o radu;

f. odsustva sa rada uz saglasnost poslodavca;

g. vremenskog perioda do 60 dana između ugovora o radu sa istim poslodavcem, osim ako kolektivnim ugovorom nije utvrđen duži vremenski period.

Član 162.

(1) U provođenju nadzora inspektor rada ima ovlaštenja utvrđena zakonom i propisima donesenim na osnovu zakona.

(2) Radnik, sindikat, poslodavac i vijeće zaposlenika mogu podnijeti zahtjev inspektorima rada za provođenje inspekcijanskog nadzora.

U konkretnom slučaju iz činjenica predmeta nesumnjivo je i nesporno da su u slučaju radnika, povodom čijeg radnog odnosa je u ovoj stvari pokrenut upravni postupak inspekcijanskog nadzora, ispunjeni svi zakonski uslovi iz člana 22. i 23. Zakona o radu da se posljednji (četvrti) ugovor o radu (br. 2717 od 02.09.2019. godine), koji je tužilac s njim zaključio za period od 02.09.2019. do 30.06.2020. godine, po sili tih zakonskih odredaba (ex lege) smatra ugovorom o radu na neodređeno vrijeme.

...

Sud nije prihvatio kao zakonito pravno shvatanje tuženog da, u ovakvim slučajevima, pravo radnika da se ugovor o radu na određeno vrijeme smatra ugovorom o radu na neodređeno vrijeme ne nastaje po zakonu ex lege, i da to samo znači da radnik ima "iustus

titulus za zaključivanje defacto ugovora o radu na neodređeno vrijeme", odnosno da je radnik u obavezi da od poslodavca traži utvrđenje tog prava.

Ovo stoga što takvo pravno shvatanje ne samo da nema uporište ni u odredbama člana 22. i 23. Zakona o radu, ni u bilo kojim drugim odredbama tog ili drugog zakona, nego je i u direktnoj suprotnosti sa jasnim i izričitim sadržajem odredaba člana 22. i 23. Zakona o radu.“

(Iz presude Kantonalnog suda u Tuzli broj 03 0 U 019961 20 U, od 27.01.2021. godine)

Prilog broj 2.:

Katastarski operat

Upis promjena u katastarskom operatu na osnovu sudske presude

Ispitivanje osnovanosti i zakonitosti prava priznatih presudom

Član 12. stav 1. i član 60. stav 2. Zakona o premjeru i katastru zemljišta (“Službeni list SRBiH” broj 14/78, 12/87 i 26/90, i “Službeni list SRBiH” broj 4/93, 13/94)

U UPRAVNOM POSTUPKU PROVOĐENJA PROMJENE KORISNIKA U KATASTARSKOM OPERATU NIJE DOZVOLJENO POBIJANJE SADRŽAJA RJEŠENJA O NASLJEĐIVANJU NA OSNOVU KOJEG SE TRAŽI UPIS PROMJENA, NITI JE DOZVOLJENO ISPITIVANJE ZAKONITOSTI I OSNOVANOSTI PRAVA NA NEKRETNINAMA KOJA SU PRIZNATA PRAVOSNAŽNIM ODLUKAMA SUDA ILI DRUGOG NADLEŽNOG ORGANA, JER SE O TOME ODLUČUJE ISKLJUČIVO U SUDSKOM POSTUPKU.

Iz obrazloženja:

"Naime, odredbama člana 60. stav 2. Zakona o premjeru i katastru zemljišta - “Službeni list SRBiH” broj 14/78, 12/87 i 26/90, i “Službeni list SRBiH” broj 4/93, 13/94 (koji Zakon se, shodno odredbama člana 211. Zakona o premjeru i katastru nekretnina - “Službeni list SRBiH” broj 22/84, 12/87, 26/90 i 36/90, te “Službeni list RBiH” broj 4/93 i 13/94, primjenjuje do uspostavljanja katastra nekretnina po odredbama Zakona o premjeru i katastru nekretnina), propisano je da se *promjene korisnika u katastarskom operatu provode na osnovu pravosnažne odluke suda ili drugog nadležnog organa, kao i na osnovu ugovora ovjerenog kod suda.*

U konkretnom slučaju promjene korisnika u katastarskom operatu izvršene su po zahtjevu zainteresovanog lica iz ovog upravnog spora na osnovu naprijed pomenutog pravosnažnog dopunskog rješenja o nasljeđivanju donesenog od strane Opštinskog suda u Gračanici, koja odluka po odredbama člana 60. stav 2. Zakona o premjeru i katastru zemljišta predstavlja valjan pravni osnov za promjene korisnika u katastarskom operatu.

Isto rješenje o nasljeđivanju tužilac je bezuspješno osporavao žalbom kod Kantonalnog suda u Tuzli, nakon čega je ono postalo pravosnažno, zbog čega se to rješenje ne može zakonito i uspješno pobijati u upravnom postupku provođenja promjene korisnika u katastarskom operatu, nego isključivo u redovnom parničnom postupku.

Ovo stoga što upravni organi, osim u zakonom propisanim slučajevima, nisu ovlašteni da odlučuju o uspostavljanju stvarnih prava na nekretninama, uključujući i uspostavljanje prava posjeda, zbog čega, u postupku po zahtjevu za promjenu upisanih podataka u katastarskom operatu pokrenutom na osnovu pravosnažne odluke suda, upravni organi nisu ovlašteni vršiti ocjenu i ispitivanje zakonitosti prava na nekretninama koja su priznata tim aktima, nego isključivo ocjenu i ispitivanje da li su prava na nekretninama u tim aktima *označena prema podacima premjera i katastra zemljišta*, na šta upućuju odredbe člana 12. stav 1. Zakona o premjeru i katastru zemljišta, kojima je propisano da su *sudovi i drugi organi koji rješavaju o vlasništvu i drugim stvarnim pravima na nekretninama, dužni da u aktima kojima rješavaju o tim pravima označavaju nekretnine prema podacima premjera i katastra zemljišta i da te akte po njihovoj pravosnažnosti dostave opštinskom organu uprave nadležnom za poslove katastra.*

Prema tome, ukoliko tužilac smatra da neka (ili sva) lica iz predmetnog rješenja Opštinskog suda u Gračanici, po propisima o stvarnim pravima nemaju zakonito priznata stvarna prava koja su im utvrđena tim rješenjem, tada izmjenu upisanih prava u katastru može tražiti samo na osnovu nove pravosnažne sudske odluke u kojoj će ta prava biti utvrđena na zakonit način.

Iz tih razloga sud je neosnovanim ocijenio navode tužbe da je činjenično stanje u konkretnom slučaju utvrđeno bez utvrđivanja "pravog", odnosno "faktičkog" posjedovnog stanja na nekretninama, budući da se "pravo", "faktičko", ili "stvarno" posjedovno stanje u postupku po zahtjevu za promjenu korisnika u katastarskom operatu, po odredbama Zakona o premjeru i katastru zemljišta ne utvrđuje, jer takva vrsta utvrđivanja, ni po tom, ni po bilo kom drugom zakonu, u takvom upravnom postupku nije dozvoljena."

(Iz presude Kantonalnog suda u Tuzli broj 03 0 U 019420 19 U, od 06.10.2020. godine)

Prilog broj 3.:

Penzije

Stimulacija za kasniji odlazak u starosnu penziju

Dan od kojeg počinje da se računa stimulacija

Član 146. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju ("Službene novine Federacije BiH", br. 13/18)

PO ODREDBAMA ZAKONA O PENZIJSKOM I INVALIDSKOM OSIGURANJU
STIMULACIJA ZA KASNIJI ODLAZAK U STAROSNU PENZIJU OSIGURANICIMA
SE PRIZNAJE ZA SVAKI MJESEC STAŽA OSIGURANJA POČEV OD DANA KADA
JE OSIGURANIK NAVRŠIO 65 GODINA ŽIVOTA, A NE POČEV DANA STUPANJA
NA SNAGU TOG ZAKONA.

Iz obrazloženja:

"Naime, odredbama člana 146. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju ("Službene novine Federacije BiH", br. 13/18), propisano je:

Član 146.

(Stimulacija za kasniji odlazak u starosnu penziju)

Osiguranicima iz člana 40. ovog zakona, za svaki mjesec kasnijeg odlaska u starosnu penziju u odnosu na propisanih 65 godina života, iznos ostvarene penzije uvećava se za 0,166666 %.

Iz sadržaja citiranih zakonskih odredaba jasno i nedvosmisleno proizilazi da se predmetna stimulacija za kasniji odlazak u starosnu penziju izračunava na način da se za svaki mjesec kasnijeg odlaska u starosnu penziju u odnosu na propisanih 65 godina života, iznos ostvarene penzije uvećava za 0,166666 %.

S obzirom da ni tim, a ni drugim odredbama tog Zakona, nije propisano da se ova stimulacija osiguranicima priznaje samo za one mjesece kasnijeg odlaska u starosnu penziju koji su provedeni u osiguranju nakon stupanja na snagu tog Zakona, tj. nakon 01.03.2018. godine, sud smatra da tužena strana u odredbama člana 146. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju nema valjan pravni osnov za predmetni stav da tužiocu, po osnovu kasnijeg odlaska u penziju, pripada uvećanje za samo devet mjeseci provedenih u osiguranju nakon navršenih 65 godina života, i da mu, na osnovu pravilne primjene tih zakonskih odredaba, ova stimulacija pripada za sve mjesece provedene u osiguranju (za koje su plaćeni doprinosi za osiguranje) nakon navršenih 65 godina života.

S obzirom da je, u konkretnom slučaju, tužilac na dan prestanka osiguranja imao navršenih 66 godina i 01 puni mjesec života, to znači da je nakon navršenih 65 godina života imao ukupno 13 navršenih mjeseci kasnijeg odlaska u penziju, te da mu za svaki od tih 13 mjeseci pripada stimulacija u iznosu od po 0,166666%, što ukupno iznosi 2,166666%.

To dalje znači da se utvrđena visina tužiočeve penzije u iznosu od 933,16 KM, umjesto za 1,5%, mora uvećati za 2,166666%, zbog čega je sud tužbu, u tom dijelu, ocijenio osnovanom."

(Iz presude Kantonalnog suda u Tuzli broj 03 0 U 019780 19 U, od 27.11.2020. godine)

Prilog broj 4.:

Penzije

Godine koje se uzimaju u obzir za obračun godišnjeg ličnog koeficijenta

Član 46. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju ("Službene novine Federacije BiH", br. 13/18)

U GODINE KOJE SE UZIMAJU U OBZIR ZA OBRAČUN GODIŠNJEG LIČNOG KOEFICIJENTA ZA STAROSNU PENZIJU NE URAČUNAVAJU SE 1992., 1993., 1994. I 1995. GODINA, KAO I GODINA U KOJOJ OSIGURANIK OSTVARUJE PRAVO NA STAROSNU PENZIJU.

„S druge strane, sud je neosnovnom ocijenio navode tužbe u dijelu u kojem se osporeno rješenje pobija iz razloga što su tužiocu, iz obračuna godišnjeg ličnog koeficijenta, izuzete 1992., 1993., 1994. i 1995. godina, kao i godina u kojoj je ostvario pravo na starosnu penziju, tj. 2018. godina.

Što se tiče 1992. godine, tužilac, prema stanju u spisu, u toj godini nije ni bio osiguranik (jer je radni odnos prvi put zasnovao dana 01.03.1993. godine), zbog čega se 1992. godina nije ni mogla uzeti u obzir za obračun godišnjeg ličnog koeficijenta.

Međutim, i da je tužilac bio osiguranik, ni ta, a ni ostale godine koje navodi u tužbi, nisu mogle biti uzete u obzir zbog izričite zakonske prepreke sadržane u odredbama člana

46. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju, jer je tim odredbama propisano da se godišnji lični koeficijent utvrđuje tako što se ukupan iznos plata računa za sve godine počev od 1. januara 1970. godine, izuzev za godinu ostvarivanja prava (što je u tužiočevom slučaju 2018. godina, jer je u toj godini ostvario pravo na penziju).

Isti izuzetak tim odredbama propisan je i za 1992., 1993., 1994. i 1995. godinu.“

(Iz presude Kantonalnog suda u Tuzli broj 03 0 U 019780 19 U, od 27.11.2020. godine)

Prilog broj 5.:

Javni prihodi

Taksa za isticanje firme

Vrsta djelatnosti kao kriterij za određivanje visine takse

Član 3. stav 1. tačka 4. i člana 12. stav 2. i 3. Zakon o komunalnim taksama („Službeni list SR BiH“ br. 21/77, 35/88 i 26/89, te “Službeni list R BiH” broj 2/92)

VRSTA DJELATNOSTI KOJU OBAVLJA TAKSENI OBVEZNIK NE MOŽE UOPŠTE BITI RELEVANTAN KRITERIJ ZA PROPISIVANJE TAKSE ZA ISTICANJE FIRME (NI KAO JEDINI, NI KAO DODATNI ILI KOREKTIVNI).

PROPISIVANJEM VRSTE DJELATNOSTI KAO KRITERIJA ZA VISINU TAKSE ZA ISTICANJE FIRME NARUŠAVA SE PRAVO POREZNIH OBVEZNIKA NA JEDNAKOST PRED ZAKONOM.

Iz obrazloženja:

„Iz sadržaja upravnih spisa slijedi da je osporenim rješenjem kao neosnovana odbijena žalba tužioca izjavljena protiv prijave komunalne takse za istaknutu firmu za 2016. godinu, koju je u ime tužioca, podnijela ta Porezna uprava Federacije BiH - Kantonalni ured Tuzla - Porezna ispostava G., broj 13-3/3-15-34-6829-3/16, od 01.09.2016. godine.

Iz činjenica predmeta slijedi: da o postojanju obaveze plaćanja i visini predmetne komunalne takse nije vođen poseban upravni postupak i da o plaćanju predmetne obaveze nije doneseno posebno rješenje; da je, prije donošenja prvostepenog akta (porezne prijave), prvostepeni organ tužiocu dostavio obavijest od 14.07.2016. godine, kojom ga je obavijestio da je utvrđeno da isti nije podnio prijavu opštinske komunalne takse za istaknutu firmu za 2016. godinu, te da će Porezna uprava u ime tužioca podnijeti tu prijavu za pet uplatnih mjesta na području G., u iznosu od po 5.000,00 KM za svako uplatno mjesto, što ukupno iznosi 25.000,00 KM za svih pet uplatnih mjesta; da je tužilac protiv te obavijesti izjavio žalbu tuženom, koji je, rješenjem od 01.09.2016. godine, tu žalbu odbacio kao nedopuštenu, s tim da je, istog dana, tj. 01.09.2016. godine, prvostepeni organ, u ime tužioca, podnio poreznu prijavu za istaknutu firmu za 2016. godinu, ali samo za jedno uplatno mjesto, jer je naknadnim provjerama utvrdio da na području Opštine G. posluje samo jedna tužiočeva poslovna jedinica, a da su ostale prestale sa radom; da u poreznoj prijavi nije naveden akt koji je poslužio kao pravni osnov za razrez predmetne obaveze, ali je iz osporenog akta i stanja u spisu vidljivo da se radi o Odluci o komunalnim taksama Opštine G. ("Službeni glasnik Opštine G. broj 1/10 i 1/11, u daljem tekstu: predmetna Odluka).

Protiv te porezne prijave tužilac izjavio žalbu tuženom, u kojoj je, kao i u tužbi, prijavu pobijao i zbog neustavnosti Tarife iz predmetne Odluke na osnovu koje je razrezana predmetna taksa.

Odlučujući o žalbi tuženi je istu osporenim aktom odbio kao neosnovanu, posebno ističući: da su neosnovani žalbeni navodi o neustavnosti predmetne Odluke, iz razloga što ista nije bila predmet ocjene pred Ustavnim sudom Federacije BiH, a organi uprave su dužni da doslijedno primjenjuju zakonske i podzakonske propise koji su na snazi sve dok nadležni organ, koji ocjenjuje usklađenost propisa sa Ustavom Federacije BiH, ne donese odluku u pravcu ukidanja ili poništenja propisa koji je cijenjen; da je za utvrđivanje saglasnosti opštinske odluke sa Ustavom Federacije BiH nadležan jedino Ustavni sud Federacije BiH, a ne upravni organi i redovni sudovi u Federaciji BiH, zbog čega isti ne mogu odbiti primjenu propisa koje je, u konkretnom slučaju donijelo Opštinsko vijeće Opštine G., koji su u vrijeme odlučivanja prvostepenog organa bili na snazi; da je ovakve stavove zauzeo i Vrhovni sud Federacije BiH u više svojih odluka, za šta se, kao primjer, navode presude tog suda broj 02 0 U 000768 13 Uvp, od 08.03.2018. godine, i broj 02 0 U 000818 14 Uvp, od 19.04.2018. godine; da je Ustavni sud u presudi broj U-5/10, od 19.06.2010. godine, zauzeo stanovište da su odredbe opštinskih odluka u skladu sa Ustavom Federacije BiH ako se u njima „... *visina takse na firme zasniva bar na jednom objektivnom kriteriju, kao što je zona užeg područja grada, koja je precizno određena odlukom ili van zone područja grada, jer se ima smatrati da je ovakav kriterij objektivna i da može poslužiti za određivanje visine poreza na tvrtku*“.

Imajući u vidu navedeno, te sadržaj predmetne Odluke, kojom su u Tarifnom dijelu, utvrđeni kriteriji i visina komunalne takse za isticanje firme, sud je ocijenio da su osnovani tužbeni navodi da se predmetnom Odlukom krši ustavno pravo tužioca na jednakost pred zakonom.

Naime, u ranijem upravnom sporu koji se kod ovog suda vodio pod poslovnim brojem 03 0 U 000420 07 U, u kome se odlučivalo o istoj vrsti obaveza, ovaj sud je Ustavnom sudu Federacije BiH podnio zahtjev za odlučivanje o ustavnom pitanju u vezi sa utvrđivanjem ustavnosti ranije Odluke o komunalnim taksama (“Službeni glasnik Opštine G.” br. 4/05, u daljem tekstu: ranija Odluka).

Postupajući po tom zahtjevu Ustavni sud je presudom broj U-29/08, od 18.05.2009. godine, utvrdio da ta ranija Odluka, u dijelu koji se odnosi na Tarifu komunalnih taksi – Tarifni broj 1., nije u skladu sa Ustavom Federacije BiH, jer *narušava pravo poreznih obveznika na jednakost pred Zakonom propisanu odredbama člana II.2.(I) c) Ustava Federacije BiH*, kojima je propisano *da sva lica na teritoriji Federacije BiH uživaju pravo na jednakost pred zakonom*.

U obrazloženju presude navedeno je da se tom Odlukom utvrđuje visina godišnje takse za istaknutu firmu *bez relevantnih, realno utvrđenih kriterija za različito utvrđene iznose - visinu takse* (npr. područje grada gdje je istaknuta firma, dimenzije-veličina istaknute firme i sl.), što po ocjeni Ustavnog suda nije u skladu sa Ustavom Federacije BiH.

Slično tome Ustavni sud odlučio je i u većem broju drugih predmeta.

U provođenju pomenute presude Ustavnog suda donijeta je predmetna Odluka, kojom je, kao dodatni kriterij za utvrđivanje visine takse uvedena zona grada u kojoj je istaknuta firma obveznika plaćanja, ali je, bez obzira na naprijed pomenuto stanovište Ustavnog suda, i tom novom Odlukom, kao kriterij za utvrđivanje visine takse i dalje zadržana djelatnost obveznika plaćanja te takse, i to kao dominantan i odlučujući kriterij od kojeg u najvećoj mjeri zavisi visina takse.

Tako na primjer, za određene djelatnosti u prvoj zoni grada predviđena je visina takse od 5.000,00 KM, dok je za neke druge djelatnosti u istoj zoni, predviđena taksa od svega 100,00 KM, što predstavlja 50 puta manju taksu.

S tim u vezi, sud ističe da se slična situacija desila i u Opštini Banovići, koja je u članu 9. Tarifni broj 1. Odluke o komunalnim taksama („Službeni glasnik Općine Banovići“, broj: 5/10), propisala da se visina takse za isticanje firme utvrđuje na osnovu koeficijenta djelatnosti (koji koeficijent je propisan u rasponu od 1,3 do 60,4) i na osnovu koeficijenta položajne pogodnosti, koji zavisi od gradske zone u kojoj se nalazi sjedište taksenog obveznika (koji koeficijent je propisan u rasponu od 0,3 do 1,3).

Cijeneći da te odredbe Odluke o komunalnim taksama Opštine Banovići nisu u skladu sa članom II. 2. (1) c) Ustava Federacije Bosne i Hercegovine, kojim je propisano da sva lica na teritoriji Federacije Bosne i Hercegovine uživaju pravo na jednakost pred zakonom, ovaj sud je, u ranijem predmetu broj 03 0 U 011488 13 U, kod Ustavnog suda Federacije inicirao postupak za ocjenu ustavnosti odredaba te Odluke, nakon čega je taj sud donio presudu broj U-79/14, od 24.02.2015. godine, kojom je utvrdio da član 9. te Odluke, u dijelu koji se odnosi na koeficijent djelatnosti, nije u saglasnosti sa Ustavom Federacije Bosne i Hercegovine.

U istoj presudi Ustavni sud je utvrdio povredu prava na jednakost pred zakonom i povredu prava na imovinu jer je, kao relevantan kriterij za propisivanje takse za istaknutu firmu, nadležno opštinsko vijeće ponovo propisalo vrstu djelatnosti koju obavlja takseni obveznik, koji kriterij po shvatanju Ustavnog suda uopšte ne može biti relevantan kriterij za propisivanje ove takse.

S obzirom na stav Ustavnog suda izražen u toj i u brojnim drugim presudama u kojima se odlučivalo o istom pitanju, ovaj sud je ocijenio da obavezivanje tužioca na plaćanje predmetne takse po osnovu predmetne Odluke nije zasnovano na valjanom pravnom osnovu, i da je i predmetna Odluka u nesaglasnosti sa Ustavom Federacije BiH.

Ovo stoga što iz sadržaja predmetne Odluke proizilazi da je, kao što je naprijed navedeno, kao kriterij za određivanje visine takse i dalje zadržana djelatnost, i to kao dominantan i odlučujući kriterij od kojeg u najvećoj mjeri zavisi visina takse, povodom kojeg kriterija neki obveznici, u istoj zoni grada, u zavisnosti od vrste djelatnosti, plaćaju taksu za isticanje firme koja je mnogo veća ili mnogo manja od takse koju plaćaju drugi obveznici.

Prema tome, iako u predmetnoj Odluci kriterij djelatnosti obveznika plaćanja nije naveden kao jedini kriterij, kako je bilo propisano odredbama ranije Odluke, proizilazi da je taj kriterij i dalje prisutan i u predmetnoj Odluci, i to kao dominantan i odlučujući kriterij, budući da visina takse u najvećoj mjeri zavisi od vrste djelatnosti kojom se bavi obveznik plaćanja, iz čega je vidljivo da je i predmetnom Odlukom ponovo narušeno ustavno pravo na jednakost obveznika plaćanja predmetne takse, a koja nejednakost je ponovo bazirana na kriteriju djelatnosti koji obavljaju obveznici njenog plaćanja, iako taj kriterij, kao subjektivan (kako je utvrdio i Ustavni sud Federacije Bosne i Hercegovine u velikom broju svojih presuda), ne može uopšte biti kriterij za visinu takse za isticanje firme, i to bez obzira na to da li je propisan kao jedini, ili kao glavni, odnosno korektivni kriterij.

Ovo stoga što po shvatanju ovog suda i u slučaju kada je pored vrste djelatnosti, kao kriterij za visinu takse predviđen jedan ili više objektivnih kriterija, dolazi do povrede odredaba člana II.2.(I) c) Ustava Federacije BiH, kojima je propisano da *sve osobe na teritoriji Federacije uživaju pravo na jednakost pred zakonom*, jer se u slučaju propisivanja vrste djelatnosti kao kriterija za visinu komunalne takse, sva pravna i fizička lica koja su obveznici plaćanja te takse, i koja obavljaju neku od djelatnosti za koje su opštinskom odlukom predviđene više takse od najniže takse predviđene tom odlukom, stavljaju u nejednak položaj u pogledu visine takse u odnosu na fizička i pravna lica koja obavljaju djelatnosti za koja je predviđena najniža taksa.“

(Iz presude Kantonalnog suda u Tuzli broj 03 0 U 018632 18 U, od 12.03.2020. godine)

Prilog broj 6.:

Javni prihodi

Taksa za isticanje firme

Povreda prava na nediskriminaciju i prava na imovinu

Član 3. stav 1. tačka 4. i člana 12. stav 2. i 3. Zakon o komunalnim taksama („Službeni list SR BiH“ br. 21/77, 35/88 i 26/89, te “Službeni list R BiH” broj 2/92)

PROPISIVANJE VRSTE DJELATNOSTI TAKSENOG OBVEZNIKA, KAO KRITERIJA ZA VEĆU KOMUNALNU TAKSU OD NAJNIŽE, PROTIVNO JE ODREDBAMA ČLANA 14. EVROPSKE KONVENCIJE O LJUDSKIM PRAVIMA O ZABRANI DISKRIMINACIJE (U VEZI SA POVREDOM PRAVA NA IMOVINU, ZAŠTIĆENOG ODREDBAMA ČLANA 1. PROTOKOLA 1. UZ TU KONVENCIJU).

PRI OCJENI DA LI JE NEKIM KONKRETNIM POREZOM ILI DRUGOM JAVNOM OBAVEZOM POVRIJEĐENO PRAVO STRANKE NA IMOVINU, POTREBNO JE ISPITATI:

1. DA LI TAJ JAVNI PRIHOD IMA VALJAN ZAKONSKI OSNOV,
2. DA LI JE PROPISAN I UTVRĐEN U JAVNOM INTERESU,
3. DA LI JE OBAVEZOM PLAĆANJA TAKVOG PRIHODA NARUŠEN PRINCIP PROPORCIONALNOSTI IZMEĐU KORIŠTENIH SREDSTAVA I CILJA KOJEM SE TEŽI (TJ. DA LI JE USPOSTAVLJENA PRAVIČNA RAVNOTEŽA IZMEĐU POTREBA JAVNOG INTERESA I INTERESA POJEDINCA).

Iz obrazloženja:

„Pored toga, sud smatra da je propisivanje vrste djelatnosti kao kriterija za veću komunalnu taksu od najniže propisane takse, protivno i odredbama člana 14. Evropske Konvencije o ljudskim pravima o *zabrani diskriminacije* (u vezi sa povredom prava na imovinu zaštićenog odredbama člana 1. Protokola 1. uz tu Konvenciju), kao i odredbama člana II-4. Ustava Bosne i Hercegovine.

Ovo stoga što je odredbama člana 14. Evropske Konvencije o ljudskim pravima propisano da se *uživanje prava i sloboda predviđenih ovom Konvencijom obezbjeđuje bez diskriminacije po bilo kom osnovu, kao što su spol, rasa, boja kože, jezik, vjeroispovijest, političko ili drugo mišljenje, nacionalno ili socijalno porijeklo, veza sa nekom nacionalnom manjinom, imovno stanje, rođenje ili drugi status*, dok je odredbama člana 1. Protokola 1. Evropske konvencije propisano da *svako fizičko ili pravno lice ima pravo na neometano uživanje svoje imovine, i da niko ne može biti lišen svoje imovine, osim u javnom interesu i pod uslovima predviđenim zakonom i opštim načelima međunarodnog prava* (stav 1.), te da *prethodne odredbe, međutim, ni na koji način ne utiču na pravo države da primjenjuje takve zakone koje smatra potrebnim da bi nadzirala korištenje imovine u skladu s opštim interesima ili da bi se osigurala naplatu poreza ili drugih doprinosa ili kazni* (stav 2.).

Odredbama člana II-4. Ustava Bosne i Hercegovine propisano je:

4. Nediskriminacija

Uživanje prava i sloboda, predviđenih u ovom članu ili u međunarodnim sporazumima navedenim u Aneksu I ovog Ustava, osigurano je svim licima u Bosni i Hercegovini bez diskriminacije po bilo kojem osnovu kao što je pol, rasa, boja, jezik, vjera, političko i drugo mišljenje, nacionalno ili socijalno porijeklo, povezanost sa nacionalnom manjinom, imovina, rođenje ili drugi status.

Imajući u vidu citirane odredbe Evropske konvencije i Ustava BiH, sud smatra da su sva pravna i fizička lica koja su obveznici plaćanja komunalne takse za isticanje firme, a koja su, zbog svoje djelatnosti, primjenom Tarife 2. predmetne Odluke, obavezna plaćati takse koje su više od najniže takse predviđene tim Tarifnim brojem, izložena diskriminaciji u odnosu na pravna i fizička lica koja obavljaju djelatnost za koju je predviđena najniža taksa, jer plaćaju takse koje su višestruko više od najniže takse, čime se povređuje pravo na imovinu svih onih obveznika plaćanja takse za isticanje firme koji plaćaju veće takse od minimalno propisanih.

S tim u vezi, ovaj sud ističe da je Ustavni sud Bosne i Hercegovine u odluci broj AP 1131/04, od 13.09.2005. godine - „Službeni glasnik Bosne i Hercegovine“ broj 17/06, slično kao i u odluci broj U 27/01, od 28.09.2001. godine - „Službeni glasnik Bosne i Hercegovine“ broj 17/06), posebno istakao da, u skladu sa članom 1. stav 1. Protokola broj 1. uz Evropsku konvenciju o ljudskim pravima, za lišavanje imovine kod poreznih obaveza, moraju biti ispunjeni slijedeći uslovi: (a) da je lišavanje imovine predviđeno zakonom, (b) da je u javnom interesu i (c) da je u skladu sa opštim principima međunarodnog prava (stav 26. iste odluke broj AP 1131/04, od 13.09.2005. godine), te da je miješanje u imovinu zakonito samo ako je zakon koji je osnov za takvo miješanje: (a) pristupačan građanima, (b) formulisan sa odgovarajućom tačnošću i preciznošću da bi se građanima omogućilo da prilagode svoje postupke i (c) kompatibilan sa vladavinom prava (stav 31. iste odluke broj AP 1131/04, od 13.09.2005. godine).

Tim povodom Ustavni sud zaključuje da to znači da pravna sloboda odlučivanja koju uživaju izvršni organi ne smije biti neograničena, odnosno da zakon mora građanima osigurati odgovarajuću zaštitu od proizvoljnog miješanja u imovinu, te da u pogledu javnog interesa, mora postojati razuman odnos proporcionalnosti između korištenih sredstava i cilja kojem se teži, odnosno da nadležni organ mora utvrditi da li je uspostavljena pravična ravnoteža između potreba javnog interesa i interesa pojedinca.

Iz sadržaja ove odluke Ustavnog suda Bosne i Hercegovine jasno slijedi da su nadležni organi, pri ocjeni da li je nekim konkretnim porezom povrijeđeno pravo stranke na imovinu, dužni prethodno ispitati: 1. da li taj javni prihod ima valjan zakonski osnov, 2. da li je propisan i utvrđen u javnom interesu, i 3. da li je obavezom plaćanja takvog prihoda narušen princip proporcionalnosti između korištenih sredstava i cilja kojem se teži (tj. da li je uspostavljena pravična ravnoteža između potreba javnog interesa i interesa pojedinca).

Po shvatanju ovog suda, svi navedeni pravni stavovi sadržani u toj odluci primjenjivi su i na sve ostale vrste javnih dažbina i prihoda, uključujući i komunalnu taksu za isticanje firme, zbog čega ovaj sud smatra neosnovanim navode tuženog iz pobijanog rješenja da su, organi uprave dužni doslijedno primjenjivati zakonske i podzakonske propise koji su na snazi sve dok Ustavni sud Federacije BiH ne donese odluku u pravcu ukidanja ili poništenja propisa koji je cijenjen.

Ovo stoga što je ovakav stav tuženog po ocjeni ovog suda opravdan samo u slučaju kada se radi o propisu (zakonu ili podzakonskom aktu) kojim se ne povređuje neko od prava stranke koja su zaštićena odredbama domaćih Ustava, Evropske konvencije o ljudskim pravima ili odredbama drugih međunarodnih pravnih dokumenata ratifikovanih od strane Bosne i Hercegovine (ili SFRJ).

Prema tome, ovaj sud smatra da iz sadržaja naprijed pomenutih odluka Ustavnog suda Bosne i Hercegovine jasno slijedi da su i nadležni upravni organi, i nadležni sudovi, pri ocjeni da li je nekim konkretnim porezom, ili drugim sličnim javnim prihodom, povrijeđeno pravo stranke na imovinu, dužni prethodno ispitati: 1. da li taj javni prihod ima zakonski osnov, 2. da li je propisan i utvrđen u javnom interesu, i 3. da li je obavezom plaćanja takvog prihoda narušen princip proporcionalnosti između korištenih sredstava i cilja kojem se teži.

S tim u vezi, ovaj sud ističe da na području Federacije BiH, kao ni na području Tuzlanskog kantona, trenutno ne postoji nijedan federalni ili kantonalni zakon o komunalnim taksama za isticanje firme, ali da ova taksa formalno ima zakonski osnov u Zakonu o komunalnim taksama („Službeni list SRBiH“ br. 21/77, 35/88 i 26/89).

Međutim, s obzirom da tim Zakonom, preuzetim iz bivše SRBiH, nisu razrađena najvažnija pitanja koja se tiču plaćanja komunalne takse za isticanje firme (pogotovo pitanja koja se tiču kriterija za određivanje visine takse, njene maksimalne visine, obveznika i načina plaćanja, itd.), nego je prepuštena da se o svim tim pitanjima odlučuje opštinskim odlukama, ovaj sud smatra da taksa za isticanje firme u konkretnom slučaju nema suštinskog, odnosno pravno-valjanog zakonskog osnova, jer Zakon o komunalnim taksama bivše SRBiH nije formulisan sa dovoljnom tačnošću i preciznošću da bi se obveznicima ove takse omogućilo da prilagode svoje postupke, zbog čega za obavezivanje plaćanja predmetne takse po shvatanju ovog suda nije ispunjen prvi od naprijed navedenih uslova na koje ukazuje Ustavni sud Bosne i Hercegovine (da javni prihod ima valjan zakonski osnov).

Pored toga, imajući u vidu svrhu predmetne takse (postavljanje firme na poslovne i druge prostore, koji su najčešće u privatnoj svojini/vlasništvu), kao i činjenicu da sve konkretne radnje i poslove oko postavljanja firme vrši njen imalac, a da opština, u vezi sa postavljanjem firme, obvezniku plaćanja predmetne takse ne pruža bilo kakvu uslugu - u vidu vođenja određenog postupka, preduzimanja konkretnih radnji ili donošenja konkretnih akata (rješenja, odobrenja, uvjerenja i sl.), u kom postupku bi za državni organ ili javno-pravno tijelo nastali određeni troškovi, sud smatra da povodom plaćanja ove vrste javnih obaveza ne postoji ni pravična ravnoteža (proporcionalnost) između potreba javnog interesa i interesa pojedinca.

Sud posebno primjećuje da, zbog neprimjerene visine predmetne takse, kod pojedinih obveznika, postoji dvostruka obaveza plaćanja javnih obaveza, i to: prvi put po osnovu visine prihoda koje obveznik ostvari obavljanjem konkretne djelatnosti (u vidu poreza), i drugi put po osnovu predmetne takse za isticanje firme (koja je, po svojoj visini i nepostojanju protiv-usluge na strani opštinskih organa, za mnoge obveznike bliža poreznim davanjima, ali se ne može smatrati porezom, jer ne postoji prihod koji bi se oporezovao plaćanjem ove takse)."

(Iz presude Kantonalnog suda u Tuzli broj 03 0 U 018632 18 U, od 12.03.2020. godine)

Prilog broj 7.:

Javni prihodi

Taksa za isticanje firme

Obaveza primjene Evropske konvencije o ljudskim pravima od strane organa uprave i tijela sa javnim ovlaštenjima

Član 3. stav 1. tačka 4. i člana 12. stav 2. i 3. Zakon o komunalnim taksama („Službeni list SR BiH“ br. 21/77, 35/88 i 26/89, te “Službeni list R BiH” broj 2/92)

I SUDOVI, I ORGANI UPRAVE, I TIJELA SA JAVNIM OVLAŠTENJIMA, DUŽNI SU DA, U POSTUPCIMA KOJE VODE, ŠTITE LJUDSKA PRAVA I OSNOVNE SLOBODE KOJA SU ZAŠTIĆENA EVROPSKOM KONVENCIJOM O LJUDSKIM PRAVIMA, JER SE EVROPSKA KONVENCIJA O LJUDSKIM PRAVIMA I NJENI PROTOKOLI U BOSNI I HERCEGOVINI DIREKTNO PRIMJENJUJU, I IMAJU PRIORITYET NAD SVIM OSTALIM ZAKONIMA, ZBOG ČEGA, U POGLEDU LJUDSKIH PRAVA EVROPSKA KONVENCIJA PREDSTAVLJA NAJVIŠI DOMAĆI MATERIJALNI I PROCESNI ZAKON.

Vežano za navode tužene strane istaknute u obrazloženju osporenog akta da je dužnost organa uprave da doslijedno primjenjuje zakonske i podzakonske propise koji su na snazi sve dok Ustavni sud Federacije BiH ne donese odluku u pravcu njihovog „ukidanja ili poništenja“, ovaj sud, pored naprijed navedenog, posebno ističe da su ovi navodi u suprotnosti sa odredbama Ustava Bosne i Hercegovine, kao i Ustava Federacije Bosne i Hercegovine.

Naime, odredbama člana II-1.,2. i 6. Ustava Bosne i Hercegovine, propisano je:

Ljudska prava i osnovne slobode

1. Ljudska prava

Bosna i Hercegovina i oba entiteta će osigurati najviši nivo međunarodno priznatih ljudskih prava i osnovnih sloboda. U tu svrhu postoji Komisija za ljudska prava za Bosnu i Hercegovinu, kao što je predviđeno u Aneksu 6 Opšteg okvirnog sporazuma.

2. Međunarodni standardi

Prava i slobode predviđeni u Evropskoj konvenciji za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda i u njenim protokolima se direktno primjenjuju u Bosni i Hercegovini. Ovi akti imaju prioritet nad svim ostalim zakonima.

6. Implementacija

Bosna i Hercegovina, i svi sudovi, ustanove, organi vlasti, te organi kojima posredno rukovode entiteti ili koji djeluju unutar entiteta podvrgnuti su, odnosno primjenjuju ljudska prava i osnovne slobode na koje je ukazano u stavu 2.

S druge strane, odredbama člana II-A-6. Ustava Federacije BiH propisano je:

Svi sudovi, organi uprave, institucije koje vrše javna ovlaštenja i drugi organi federalne vlasti primjenjivaće i poštovati prava i slobode predviđene u aktima navedenim u Aneksu.

Iz sadržaja citiranih odredaba oba Ustava jasno proizilazi da su ne samo sudovi, nego i organi uprave i druga tijela sa javnim ovlaštenjima dužni da, u postupcima koje vode, štite ljudska prava i osnovne slobode koja su zaštićena tim Ustavima i Evropskom konvencijom o ljudskim pravima, jer se Evropska konvencija o ljudskim pravima i njeni protokoli direktno primjenjuju u Bosni i Hercegovini, i imaju prioritet nad svim ostalim zakonima, zbog čega, u pogledu ljudskih prava Evropska konvencija predstavlja najviši domaći materijalni i procesni zakon unutar Bosne i Hercegovine.

Ovakav zaključak proizilazi ne samo iz citiranih ustavnih odredaba nego i iz sadržaja odluke koju je Ustavni sud Bosne i Hercegovine u plenarnom sazivu, donio na sjednici održanoj 24.05.2013. godine, u predmetu broj AP-369/10.

U tački 34. te odluke Ustavni sud je posebno istakao:

34. Ustavni sud pri tome podsjeća da se, u smislu odredbe člana II/2. Ustava Bosne i Hercegovine, prava i slobode predviđeni u Evropskoj konvenciji i u njenim protokolima direktno primjenjuju u Bosni i Hercegovini, te da imaju prioritet nad svim ostalim zakonima. U konkretnom slučaju, prema mišljenju Ustavnog suda, redovni sudovi su propustili da primijene ustavne odredbe koje ukazuju na prioritet primjene Evropske konvencije i njenih protokola u odnosu na bilo koji drugi zakon. Dakle, redovni sudovi, prilikom odlučivanja o tužbenim zahtjevima, imaju ustavnu obavezu da primijene međunarodne standarde za zaštitu ljudskih prava i sloboda, što je u konkretnom slučaju izostalo.

Iz sadržaja citirane tačke navedene odluke Ustavnog suda Bosne i Hercegovine jasno proizilazi da redovni sudovi, prilikom odlučivanja o tužbenim zahtjevima, imaju ustavnu obavezu da, u slučaju kada ocijene da postoji sukob između domaćeg zakonskog ili podzakonskog akta sa Evropskom konvencijom i njenim protokolima, primijene tu Konvenciju, odnosno međunarodne standarde za zaštitu ljudskih prava i sloboda.

Pošto istu ustavnu obavezu prema naprijed citiranim odredbama Ustava BiH i Ustava Federacije BiH, pored redovnih sudova, imaju i organi uprave, ovaj sud smatra da su i prvostepeni organ i tužena strana bili dužni prilikom vođenja predmetnog postupka, između ostalog, voditi računa i o tome da li se odredbe Tarifnog dijela predmetne Odluke, kojima se visina komunalne takse za isticanje firme prvenstveno zasniva na subjektivnom kriteriju (vrsti djelatnosti), povređuje pravo stranaka na jednakost pred zakonom, kao i pravo na nediskriminaciju.

(Iz presude Kantonalnog suda u Tuzli broj 03 0 U 018632 18 U, od 12.03.2020. godine)

Prilog broj 8.:

Javni prihodi

Taksa za isticanje firme

Podnošenje porezne prijave u ime taksenog obveznika

Član 3. stav 1. tačka 4. i člana 12. stav 2. i 3. Zakon o komunalnim taksama („Službeni list SR BiH“ br. 21/77, 35/88 i 26/89, te “Službeni list R BiH” broj 2/92)

POREZNA UPRAVA NIJE OVLAŠTENA DA, U TUZLANSKOM KANTONU, U IME OBVEZNIKA PLAĆANJA, PODNESE POREZNU PRIJAVU ZA NAPLATU KOMUNALNE TAKSE ZA ISTICANJE FIRME.

ODREDBAMA BIVŠEG REPUBLIČKOG ZAKONA O KOMUNALNIM TAKSAMA, KOJI SE JOŠ UVIJEK PRIMJENJUJE U TUZLANSKOM KANTONU, NIJE PREDVIĐENO DA SE ZA PLAĆANJE TAKSE ZA ISTICANJE FIRME PODNOSI BILO KAKVA PRIJAVA.

Iz obrazloženja:

Što se tiče podnošenja porezne prijave u ime poreznog obveznika, sud posebno ističe da smatra da, prema postojećim zakonima, Porezna uprava nije ovlaštena da, u ime

obveznika plaćanja, podnese poreznu prijavu za naplatu bilo koje komunalne takse, pa samim tim ni komunalne takse za isticanje firme.

Ovo stoga što je odredbama člana 21. Zakona o Poreznoj upravi Federacije Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije BiH“ broj 33/02, 28/04, 57/09, 40/10, 27/12, 7/13 i 71/14), propisano *da Porezna uprava ima ovlaštenje da podnese poreznu prijavu u ime poreznog obveznika onda kada porezni obveznik nije podnio poreznu prijavu u roku od petnaest (15) dana od krajnjeg roka za podnošenje porezne prijave koji je propisan poreznim zakonima.*

Prema sadržaju pomenutih zakonskih odredaba Porezna uprava ima ovlaštenje da u ime poreznog obveznika podnese poreznu prijavu samo onda kada porezni obveznik nije podnio poreznu prijavu čije podnošenje je, kao obaveza poreznog obveznika, propisano posebnim poreznim zakonom i za čije podnošenje je tim zakonom propisan i konkretan rok.

Osnov za naplatu komunalne takse za isticanje firme u konkretnom slučaju, kao što je naprijed navedeno, sadržan je u odredbama bivšeg republičkog Zakona o komunalnim taksama („Službeni list SR BiH“ br. 21/77, 35/88 i 26/89), ali ni tim Zakonom nije predviđeno da se za plaćanje te javne obaveze podnosi bilo kakva prijava.

I pored toga, prvostepeni organ je u konkretnom slučaju podnio poreznu prijavu za plaćanje komunalne takse za isticanje firme, koja taksa ne predstavlja poreznu obavezu, a posebno ne predstavlja poreznu obavezu čije podnošenje je, kao obaveza tužioca, propisano posebnim poreznim zakonom, zbog čega sud smatra da prvostepeni organ, ni po odredbama člana 21. Zakona o Poreznoj upravi Federacije Bosne i Hercegovine, ni po drugim odredbama tog ili drugog zakona, za podnošenje porezne prijave u ime tužioca nije imao valjan pravni osnov ni u jednom zakonu, te da, pored toga, nije imao ni formalnu nadležnost za podnošenje takve prijave u ime tužioca, što predstavlja dodatni razlog za poništavanje osporenog i prvostepenog akta po odredbama člana 12. tačka 3. Zakona o upravnim sporovima („Službene novine Federacije BiH“ broj 9/05).

S tim u vezi, sud posebno napominje da su obaveza podnošenja prijave za razrez takse za isticanje firme, rok za njeno podnošenje, i nadležnost Porezne uprave da takvu prijavu podnese umjesto obveznika plaćanja, u konkretnom slučaju regulisani isključivo odredbama predmetne Odluke, ali da ta vrsta nadležnosti Porezne upravne nije regulisana nijednim važećim zakonom, zbog čega sud smatra da ni predmetna Odluka ne daje valjan pravni osnov Poreznoj upravi da u ime obveznika plaćanja podnese poreznu prijavu.

Ovo posebno ako se ima u vidu da opštine nisu ovlaštene da svojim aktima regulišu nadležnost i obaveze Porezne uprave, kao federalnog organa, zbog čega su po ocjeni suda neprimjenljive odredbe predmetne Odluke, kojima se Porezna uprava ovlašćuje da, umjesto obveznika plaćanja, ukoliko isti ne podnese prijavu u roku propisanom odredbama predmetne Odluke, u ime obveznika, podnese poreznu prijavu za plaćanje takse."

(Iz presude Kantonalnog suda u Tuzli broj 03 0 U 018632 18 U, od 12.03.2020. godine)

Prilog broj 9.:

Javni prihodi

Taksa za isticanje firme - karakter i obilježja

Član 3. stav 1. tačka 4. i člana 12. stav 2. i 3. Zakon o komunalnim taksama („Službeni list SR BiH“ br. 21/77, 35/88 i 26/89, te “Službeni list R BiH” broj 2/92)

TAKSA ZA ISTICANJE FIRME NEMA SUŠTINSKI KARAKTER, NITI BILO KOJA OBILJEŽJA TAKSE, KAO JAVNOG PRIHODA.

Iz obrazloženja:

"Dalje, imajući u vidu da takse, prema pravnoj teoriji, predstavljaju novčani ekvivalent za usluge koje organi državne administracije ili druga javno-pravna tijela čine fizičkim i/ili pravnim licima, a da povodom predmetne takse opštinski organi obvezniku plaćanja takse ne pružaju nikakvu uslugu, niti vode bilo kakav upravni postupak, niti, u vezi postavljanja firme, donose rješenja ili odobrenja (jer sve konkretne radnje i poslove oko postavljanja firme vrši njen imalac), sud smatra da predmetna davanja uopšte i nemaju suštinski karakter, niti bilo koja obilježja takse, kao javnog prihoda."

(Iz presude Kantonalnog suda u Tuzli broj 03 0 U 018632 18 U, od 12.03.2020. godine)